

Locale Belangen

Orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen.

[Goedgekeurd bij Gouvernements Besluit ddo. 31 Juli 1922 No. 75].

Verschijnt den 1sten en 16den van elke maand

Commissie van Redactie:

J. J. G. E. RÜCKERT, G. de RAAD, F. W. M. KERCHMAN,

Redactie-Secretaris: Mr. J. J. FIJNVANDRAAT.

Stukken den penningmeester betreffende te zenden aan den Heer F.W.M. Kerchman, Pieter Sijthofflaan, overige stukken der vereeniging betreffende te zenden aan den Secretaris G. de Raad, Karreweg, Semarang.

Voor stukken het Tijdschrift betreffende (redactie, advertenties, enz.) wende men zich tot den Redactie-Secretaris Mr. J. J. Fijnvandraat, Kleine Gombel 7, Semarang.

I N H O U D:

Het verband tusschen de Administratie van de bedrijven van Locale Res-
sorten en het Begrootingsbeheer door A. R. H. Braun. — Decentraliana. —
De Indische Raden. — Nederland. — Personalialia. — Officieele Mededeelingen.

Het verband tusschen de Administratie van de bedrijven van locale ressorten en het begrootingsbeheer.

door

A. R. H. BRAUN.

In aflevering 12 (16 December 1924) van dit orgaan is eenzelfde kwestie behandeld, doch onder een anderen titel, nl. „Is de invoering van artikel 114 bis der „Nederlandsche Gemeentewet” voor Indië gewenscht?” In die verhandeling wordt gewezen op de (vermeende) moeilijkheden, verbonden aan de behandeling van eene op commerciëlen grondslag ingerichte bedrijfsadministratie in aansluiting aan de voorschriften van het begrootingsbeheer, en betoogt schrijver de wenschelijkheid tot wijziging van de betrekkelijke voorschriften in den zin van het hiervoren aangehaalde artikel 114 bis, waarvan de tekst luidt:

„Het bepaalde bij de twee voorgaande artikelen lijdt uitzondering, voor zoover de Raad onder goedkeuring van de Gedeputeerde Staten, ter zake van met name aangewezen inkomsten, ontvangsten en betalingen andere regelen stelt.”

Naar aanleiding van den aan het slot van het artikel uitgesproken wensch dat ook anderen van hunne zienswijze omtrent deze aangelegenheid mochten blijk geven, en omdat een practische oplossing zeer in 't belang van meerdere locale ressorten wordt geacht, moge hieronder worden aangegeven, op welke wijze, *zonder* de in vorenbedoeld opstel voorgestelde aanvulling van artikel 73 der L. R. O. en van artikel 4 der Voorschriften in Stbl. 1905 No 220, de door schrijver in het licht gestelde moeilijkheden bij een bedrijfsadministratie voor een groot deel kunnen worden ondervangen. Zulks naar aanleiding van een voorbeeld uit de praktijk, als gevolg van een bij een der locale ressorten voorgekomen geval, waar niet bekend was, in hoeverre de bedrijfsboekhouding buiten het kasbeheer van dien raad mocht worden gevoerd.

Wel is waar is dit geen volledige oplossing van het door schrijver gestelde vraagstuk, doch althans een oplossing, waardoor aan de geopperde bezwaren in belangrijke mate kan worden tegemoet gekomen, omdat bij de behandeling van dat geval gebleken is, dat het kasbeheer der bedrijven kan worden gescheiden van het kasbeheer van het locale ressort en een belangrijke vermindering van den administratieven omslag bij het locale ressort kan worden verkregen, waar een dergelijke scheiding nog niet tot stand werd gebracht.

Door een der Gewestelijke Raden dan, werden bij verschillende verordeningen met ingang van 1 Januari 1924 ingevoerd: het Pasarbedrijf, het Drinkwaterleidingbedrijf en het Slachtbedrijf, zonder dat — als gevolg van gebrek aan personeel — het verband van de bedrijfsadministratie met het begrootingsbeheer werd geregeld. Voor de beide eerstgenoemde bedrijven, waarvoor afzonderlijke beheerders waren aangewezen, werden door dezen volgens aanwijzingen van den Gouvernements-Accountantsdienst regelingen voor de bedrijfsadministratie op commerciëlen grondslag ingevoerd, los van het begrootingsbeheer; wel waren ontvangsten en uitgaven bij de bedrijfsbegrootingen vastgesteld.

Ten aanzien van het Slachtbedrijf, dat geen afzonderlijken beheerder heeft, werd echter geen bedrijfsadministratie ingevoerd, en werd, ofschoon een afzonderlijke bedrijfsbegrooting was opgemaakt, geen wijziging gebracht in de behandeling van de ontvangsten en uitgaven; dit geschiedde op dezelfde wijze als vóór de instelling van het bedrijf.

Laatstebedoelde ontvangsten en uitgaven hadden derhalve plaats door de Gewestelijke kas, terwijl daarentegen die van het Pasarbedrijf en van het Waterleidingbedrijf door de bedrijven zelve werden bewerkstelligd buiten

de C
ning
gewe
't lev
zood
ande
begr
De
houd
aang
mela
eenig
aang
voor
verli
9783
na v
„In
getro
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
Ee
en d
V. v
wijzi
Aa
kon

(1) 2
S
S

de Gewestelijke kas om, behalve voor wat betreft de verstrekking van leeningsgelden, de aflossing hiervan, de rentebetaling en de bijdrage aan het gewest, e d. Die verschillende wijze van behandeling had een toestand in 't leven geroepen, die naar vermeend werd, niet gehandhaafd kon blijven, zoodat het noodzakelijk werd geacht om vóór einde 1924 op de een of andere wijze in dien toestand te voorzien in overeenstemming met het begrootingsbeheer.

De ter zake geldende voorschriften ⁽¹⁾ toch bevatten t.a.v.d. bedrijfsboekhouding geene bepalingen, behalve in artikel 5 van Stbl. 1910 No. 260, aangevende, dat *op de locale begrooting kan worden volstaan met de vermelding van het totaal, zoowel van de ontvangsten als van de uitgaven van eenig bedrijf of inrichting, indien . . . enz.* en in artikel 7, tweede lid, van aangehaald Stbl., bepalende, dat voor elk bedrijf of inrichting een *begrooting voor het volgende jaar* wordt vastgesteld en met een *balans en winst. en verliesrekening* over het *vorige jaar* wordt ingediend. Voorts is in Bijbl. No. 9783 a — Leidraad enz. voor de samenstelling van locale begrootingen, enz.—, na vermelding van den tekst van vorenbedoeld artikel 5, bepaald:

„In een dergelijke raadsverordening zullen regelingen dienen te worden getroffen ten aanzien van:

1. beheer en inrichting der boekhouding;
2. opmaken en vaststelling van jaarlijksche bedrijfsbegrootingen of ramingen;
3. inning en verantwoording der ontvangsten;
4. het doen van betalingen;
5. verhouding tusschen de bedrijfskas en de gemeentekas;
6. zekerheidsstelling;
7. opneming van boeken en kas;
8. controle op de bijhouding der locale boeken en het opmaken der vereischte stukken;
9. vorming van een reserve-fonds en beheer daarvan;
10. overlegging der bedrijfsrekening bij de gemeenterekening;
11. afschrijving op de aan waardevermindering onderhevige activa;
12. uitkeeringen van het bedrijf aan het ressort”.

Een nadere aanwijzing van het verband tusschen de bedrijfsadministratie en de kasadministratie van een lokaal ressort ontbreekt, terwijl in hoofdstuk V. van dien Leidraad: „Uitvoering der Begrooting” evenmin eenige aanwijzing is gegeven omtrent de uitvoering van een *bedrijfsbegrooting*.

Aangezien derhalve aan de hand van de betrekkelijke voorschriften niet kon worden vastgesteld, in welken zin een beslissing moest worden ge-

⁽¹⁾ Zie o. a. L. R. O. hoofdstuk VII;

Stbl. 1905 No. 220, sedert gewijzigd en aangevuld laatstelijk bij Stbl. 1923 No. 237;

Stbl. 1910 No. 260.

nomen in zake de al of niet behandeling der ontvangsten en uitgaven der bedoelde bedrijven bij de Gewestelijke kas, werd de kwestie begin December 1924 bij den wd. Adviseur voor de Decentralisatie voorgebracht met verzoek om inlichting, tevens met de vraag, of wellicht aan een bespreking van de aangelegenheid de voorkeur werd gegeven.

Bij de bespreking op 15 December 1924 werden verschillende punten betreffende deze kwestie ter sprake gebracht, en aangezien deze aangelegenheid, zooals reeds werd aangeduid, voor de locale ressorten van groot belang wordt geacht, komt het gewenscht voor een en ander achtereenvolgens hieronder te behandelen.

Nadat een overzicht was gegeven van de bestaande regelingen betreffende de administratie der verschillende bedrijven van het Gewest en van de behandeling der ontvangsten en uitgaven, enz. dier bedrijven en nadat de aandacht gevestigd was op de onvolledige regeling in de betrekkelijke raadsverordeningen betreffende de hiervoren vermelde, in den Leidraad aangegeven punten, werden de volgende vragen behandeld.

I. Welke wijze van behandeling van ontvangsten en uitgaven moet de uiste worden geacht? Die toegepast bij het Slachtbedrijf A, dan wel die bij het Pasarbedrijf en het Drinkwaterleidingbedrijf B.⁽²⁾

j II. Is B. geoorloofd, wanneer bij verordening uitdrukkelijk is bepaald, welke ambtenaar de administratie voert en welke ambtenaar belast is met de ontvangsten van het bedrijf en met het doen van de betalingen?

III. In het geval bij II. zou, indien ook de verplichting bestaat om al de ontvangsten en uitgaven door de Gewestelijke kas te doen geschieden, een dubbele administratie moeten worden gevoerd, nl. bij het bedrijf zelf en bij de Secretarie van den Raad, hetgeen vooral bij het Pasarbedrijf, dat momenteel 58 pasars omvat, tot grooten administratieven omslag zou leiden.

IV. Uit het voorschrift in artikel 5 van Stbl. 1910 No. 220, luidende:

„Indien bij raadsverordening boekhouding en geldelijke administratie van eenig bedrijf of eenige inrichting geregeld zijn, kan op de locale begrooting *volstaan* ⁽³⁾ worden met de vermelding van het totaal, zoowel van de uitgaven als van de ontvangsten,” zou de gevolgtrekking kunnen worden gemaakt, dat de kwestie van *formeelen* aard is, m. a. w. aan die bepaling behoeft slechts te worden voldaan, terwijl overigens uit een oogpunt van begrootingsbeheer het locale ressort vrij zou zijn in de inrichting van de bedrijfsadministratie, evenwel met inachtneming van de in Bijbl. 9783 a. (zie boven) gestelde regelen.

V. Aangezien echter bepaald is, dat de invulling van de *begrootingsrekeningen* de begrooting op den voet moet volgen, en derhalve de totalen

(2) Gemakshalve wordt de behandeling bij het Slachtbedrijf aangeduid met A., die bij de beide andere bedrijven met B.

(3) De cursiveering is van schrijver dezes.

der
moe
dus
in h
volst
ontv
van
bedr
Uitga
Ka
(2) d
ten k
VI.
maat
De
in de
en s
uitga
in on
VII.
bedra
reken
tings-
dan a
begro
Da
van z
sing
hieror
Advis
„Er
schrijv
en uit
dusve
evenm
admin
van d
werkst

(4) Op
onc

der werkelijke ontvangsten en uitgaven van een bedrijf in die rekeningen moeten worden opgenomen, rijst de vraag, of, waar deze totalen gelijk en dus van geen invloed zijn op het saldo der locale begrootingsrekening, of in het geval bij II. hiervoren het noodig is en alsdan er mede kan worden volstaan, dat na het opmaken der bedrijfsrekening het totale bedrag der ontvangsten in de locale kas wordt gestort, tegen gelijktijdige uitbetaling van de totale bedrijfsuitgaven (hetzelfde bedrag), als gevolg waarvan dit bedrag zoowel in de Begrootingsrekening der ontvangsten als in die der Uitgaven zal voorkomen.

Kan alsdan worden geacht, dat voldaan is aan het voorschrift in art. 67 (2) der L. R. O. bepalende: „dat alle uitgaven ten laste, en alle ontvangsten ten bate der begroting moeten worden gebracht”?

VI. Maar ook bij de behandeling A. (zie onder I) is een soortgelijke maatregel als in V.

De bedragen toch aan rente en aflossing enz. van het Slachtbedrijf, die in de Gewestelijke kas reeds aanwezig zijn als gestorte opbrengst van keuren slachtoonlen, moeten *ten laste van het Slachtbedrijf* bij die kas in uitgaaf worden geleden, en tegelijk ten bate van de Gewestelijke begroting in ontvangst worden genomen bij de betrokken onderdeelen.

VII. Is het voorts noodig, dat behalve de opname van de totale bedragen der ontvangsten en uitgaven der bedrijven in de begrootingsrekeningen van het Gewest — zie V., — nog voor elk bedrijf een begrootings- of bedrijfsrekening wordt overgelegd, en in 't ontkennend geval moeten dan alle bewijzen van uitgaaf b.v. van het Pasarbedrijf, bij de Gewestelijke begrootingsrekening worden gevoegd?

Daar in de beantwoording van deze punten als 't ware de geheele gang van zaken, zooals deze behoort te geschieden, is opgesloten, en de beslissing tijdens de bespreking genomen, later schriftelijk werd bevestigd, moge hieronder een uittreksel volgen van het betreffelijke schrijven van den wd. Adviseur voor de Decentralisatie:

„Er bestaat n.h.v. geen bezwaar — en zulks in verband met het dz. rond, schrijven van 7 December 1910 No. 5368/F⁽⁴⁾ (al. 16 e.v.) om de ontvangsten en uitgaven van het pasarbedrijf en het drinkwaterleidingbedrijf, zooals tot dusverre is geschied, *buiten de Gewestelijke Kas om te doen geschieden*, evenmin als er bezwaar tegen bestaat, dat, waar een ambtenaar voor de administratie van het Slachtbedrijf ontbreekt, de ontvangsten en uitgaven van dat bedrijf op de gewone wijze middels de kas van het gewest werkstelligd worden.

(4) Opgenomen in de tweede uitgave van het boekwerk „Decentralisatie Wetgeving” onder No. 136.

ad. Vraag I.

De wijze van behandeling van ontvangsten en uitgaven, toegepast bij het pasarbedrijf en bij het waterleidingbedrijf—B—moet de juiste worden geacht.

ad. Vraag II.

Deze vraag wordt bevestigend beantwoord.

ad. Vraag III.

Het is niet noodzakelijk om de ontvangsten en betalingen, welke hier bedoeld worden, door de Gewestelijke Kas te doen geschieden.

ad. Vraag IV.

De onderwerpelijk bedoelde opvatting ontmoet dz. geen bezwaar.

ad. Vraag V.

Storting van het totaal-bedrag der ontvangsten tegen gelijktijdige uitgaafstelling *moet achterwege blijven*. In de begrootingsrekening van het Gewes vindt de verhandeling van de ontvangsten en uitgaven plaats door overneming van de totaal bedragen uit de betrekkelijke bedrijfsbegrootingsrekeningen.

Het 2de lid van artikel 67 der L. R. O., hetwelk een nadere toelichting is van het eerste lid van dat artikel, is hier niet van pas.

ad. Vraag VI. Accoord.

ad. Vraag VII.

Nevens de gewestelijke begrootingsrekening moeten begrootingsrekeningen betreffende de bedrijven worden opgemaakt en ingediend onder overlegging van de betrekkelijke bewijsstukken.

Deze beslissing, hoe beknopt ook, van de bevoegde autoriteit, toont derhalve duidelijk aan, dat een *dubbele administratie* — zooals ook dz. alst noodzakelijk volgende uit de administratieve voorschriften was aangenomen — *niet noodig is*, zoodat de door schrijver op blz. 401 der aflevering 12 gereleveerde bezwaren:

„Echter zullen in het laatste geval alle ontvangsten en uitgaven bovendien nog eens verwerkt moeten worden in de bedrijfsadministraties.

„Elke ontvangst en uitgaaf van een bedrijf moet dus tweemaal worden „geboekt en wel eenmaal in de administratie van het locale ressort en „eenmaal in de bedrijfsadministratie. Er wordt dan dubbel werk verricht, „hetgeen vooral in dezen tijd van bezuiniging uit den booze is”.
zijn opgeheven.

Dubbel werk is derhalve onnoodig; de ontvangsten en uitgaven worden *alleen bij de bedrijfsadministratie geboekt*, en in de begrootingsrekeningen van het locale ressort worden slechts de totaal bedragen opgenomen, die, indien bij de bedrijven t. a. v. h. dienstjaar dezelfde regeling wordt toegepast als voor de gewone begrooting is voorschreven, uit de bedrijfsrekening kunnen worden overgenomen, althans kunnen de in de bedrijfsrekeningen, voorkomende totalen tot grondslag dienen voor de totalen in de begrootingsrekeningen.

Maar bovendien blijkt uit de beslissing van den wd. Adviseur voor de Decentralisatie, dat het *kasbeheer* van 't bedrijf geheel *gescheiden kan blijven* van het kasbeheer van het locale ressort waardoor voldaan is aan een anderen wensch op blz. 405 van vorenbedoeld opstel.

Het doel van deze verhandeling nl. een poging om een duidelijk beeld te geven van het verband tusschen de bedrijfsadministratie in het algemeen en het begrootingsbeheer, zou niet volledig worden bereikt zonder de motieven mede te deelen, welke tot vorenbedoelde beslissing hebben geleid en zooals die bij de bespreking naar voren werden gebracht.

Bij de beoordeeling der gestelde vragen werd het standpunt ingenomen dat aangezien geen voorschriften zijn uitgevaardigd omtrent het geldelijke beheer van locale bedrijven *in aansluiting aan het begrootingsbeheer*, geen bezwaar bestaat tegen eenige regeling van eerstbedoeld beheer, mits volledige verantwoording daarvan wordt opgemaakt en deze met de bewijsstukken aan de Algemeene Rekenkamer wordt ingediend, zoodat dit college in staat is te controleeren, of de te ontvangen gelden naar behooren zijn ontvangen en verantwoord en de uitgaven overeenkomstig de ter zake geldende bepalingen (b. v. van het locale ressort) zijn bewerkstelligd. Zeer zeker een ruim standpunt. Doch daarbij werd er uitdrukkelijk op gewezen, dat in de verordeningen, regelende het beheer van bedrijven, o. m. moet worden vermeld:

- 1e. wie de administratie voert;
- 2e. wie rekenplichtig zijn;
- 3e. welke ambtenaar of ambtenaren wordt of worden aangewezen, belast met het ontvangen van de baten van het bedrijf en bevoegd tot het doen van de uitgaven.

Overigens behoort met inachtneming van de aanwijzingen in Bijbl. 9783 a — zie bl. 3 hiervoren — de bedrijfsadministratie zoodanig te zijn ingericht, dat een afdoende controle op het geldelijk beheer mogelijk is.

In dit verband moge evenwel worden vermeld, dat bij de bespreking ook een geheel tegenovergestelde zienswijze werd naar voren gebracht, nl. dat noch in de Indische Comptabiliteitswet, noch in de L. R. O., noch in de Administratieve Voorschriften sprake is van bedrijven of bedrijfsbeheer, zoodat ook op de bedrijven de bepalingen van het

begrootingsbeheer van toepassing zouden zijn, m. a. w. alle ontvangsten en uitgaven der bedrijven moeten door de kas van het locale ressort loopen en z. n. moet een dubbele administratie worden gevoerd. Van andere zijde werd echter betoogd, dat een dusdanige toepassing van de bepalingen noodzakelijk zou leiden tot een grooten administratieven omslag, met als gevolg daarvan uitbreiding van personeel, hetgeen onder de huidige omstandigheden zeer zeker niet de bedoeling der Regeering kan zijn, te minder omdat een dergelijke dubbele administratie geen voordeelen biedt, en de controle op de kas van den kashouder door de groote toename van het aantal stortingen en betalingen, zooveel ingewikkelder wordt.

Tevens zou daardoor het doel, dat n. h. v. bij de vaststelling, in Bijbl. 9783 a, van de verschillende punten betreffende de instelling van bedrijven — zie bl. 3 — heeft voorgezeten, voorbijgestreefd worden. Hierop werd evenwel ten antwoord gegeven, dat die bepalingen alleen ten doel hadden de locale raden in de gelegenheid te stellen, de bedrijven op commerciëelen grondslag in te richten, waardoor de raadsleden zich een beter inzicht konden verschaffen in de finantieele resultaten van eenig bedrijf, hetgeen uit de gewone begrooting niet mogelijk is; maar in het geldelijk beheer door de locale ressorten is hierdoor geen verandering gebracht. Omtrent dit laatste acht schrijver dezes zich niet bevoegd een oordeel uit te spreken, daar de considerans van de bepaling in art. 5 van Stbl. 1910 No. 260 — zie blz. 4 — hem niet bekend is; doch de vaststelling van deze bepaling korten tijd na de invoering van art. 114 bis der Nederlandsche Gemeentewet bij (Ned.) Stbl. 1909 No. 416 doet met eenigen grond aan de juistheid van die bewering twijfelen.

Het is zeer zeker toe te juichen, dat de wd. Adviseur voor de Decentralisatie meende niet te kunnen instemmen met de beperkte zienswijze, waarvan in de beide vorige alinea's gewag is gemaakt, een zienswijze die door meerderen werd gedeeld, zie o. a. het meer aangehaalde artikel, doch zich gesteld heeft op het ruime standpunt hierboven omschreven; dit zal door meerdere locale ressorten worden op prijs gesteld, omdat zij daardoor hunne administratie zullen kunnen vereenvoudigen.

Maar, zal men zich afvragen, waar de wd. Adviseur ten deze geen definitieve uitspraak kan doen, daar ten slotte de beslissing bij de Algemeene Rekenkamer berust, die de begrootingsrekeningen met bewijzen en afschriften kasboek ter beoordeeling ontvangt, kan men dan diens opvatting in toepassing brengen zonder gevaar te loopen, dat de begrootingsrekeningen niet zouden worden goedgekeurd. Een vraag, alleszins gemotiveerd. Ter geruststelling moge evenwel dienen, dat een dergelijke bespreking als te Buitenzorg ook plaats vond bij Afdeling B van het 7de Bureau der Algemeene Rekenkamer, waar volkomen instemming betuigd werd met de zienswijze van den wd. Adviseur, doch onder hetzelfde beding als door

dezen gemaakt, nl. *indiening van bedrijfsbegrootingsrekeningen onder overlegging van de bewijsstukken*.

Ter motiveering van deze instemming werd er op gewezen, dat de kasbeheerders bij de bedrijven kunnen worden beschouwd als beheerders van inrichtingen van locale ressorten, die gelden ter goede rekening of wel op andere wijze gelden ontvangen ⁽⁵⁾ en daarvan uitgaven doen, en die b.v. halfjaarlijks of jaarlijks daaromtrent verantwoording moeten indienen.

Een afzonderlijk kasbeheer bij een bedrijf vormt op dien grond dus geen afwijking van de bestaande bepalingen.

Dat ook bij enkele locale ressorten een dusdanige bedrijfsadministratie reeds toepassing vond, blijkt duidelijk o.a. uit de *Verordening op het finantieele beheer van het Gewestelijk Waterleidingbedrijf* ⁽⁶⁾ zie blz. 149 e.v. van den bundel „Locale verordeningen en andere beschikkingen van Locale Raden over 1923”, bij de samenstelling van welke verordening. nauwlettend de op blz. 3 hiervoren vermelde punten in acht zijn genomen. De aandacht zij hierbij gevestigd op den inhoud van artikel 2 dier verordening, luidende :

„Het boekjaar loopt van 1 Januari tot en met 31 December”.

Bij de administratie van dat bedrijf geldt derhalve het *boekjaar*, niet dus het dienstjaar, zooals in artikel 61 lid 1 der L. R. O. is voorgeschreven.

Op welke wijze daarbij overeenstemming verkregen is tusschen de aan het einde van het boekjaar op te maken bedrijfsrekening en de *bedrijfsbegrootingsrekening*, zooals die aan de Algemeene Rekenkamer moet worden ingediend, is schrijver dezes niet bekend. Het is mogelijk, dat voor de bedrijfsbegrootingsrekening werkelijk met het bepaalde in artikel 61 ⁽¹⁾ der L. R. O. rekening is gehouden (zoo niet, dan wijzigt de Algemeene Rekenkamer de rekening wel), en op de *bedrijfsrekening* het verschil met de bedrijfsbegrootingsrekeningen door middel van enkele becijferingen wordt toegelicht.

Dat de kwestie van het *boekjaar* hier ter sprake wordt gebracht, geschiedt, omdat ook in het meer aangehaalde artikel op blz. 402 op het bezwaar wordt gewezen, dat onder de huidige bepalingen „het bedrijfsresultaat van eenig jaar, zooals dit in de boeken van een bedrijf te voorschijn komt, niet zal overeenstemmen met het bedrijfsresultaat volgens de begrootingsrekening voor het locale ressort”.

Zooals echter uit het hiervoren aangehaalde voorbeeld blijkt, schijnt practisch dat bezwaar niet aanwezig te zijn. Trouwens ook al zou bij de bedrijfsadministratie ter wille van de begrootingsrekening het dienstjaar worden gevolgd en niet het boekjaar, dan behoeft n. h. v. dit niet te leiden

⁽⁴⁾ Zie het in noot (2) vermelde schrijven.

⁽⁶⁾ t. w. der Preanger Regentschappen.

tot een zoodanig verschil, dat dit van eenigen invloed is op de beoordeeling van het bedrijfsresultaat. Om bij het door S. op blz. 402 aangehaalde voorbeeld te blijven, de inkomsten voor in December 1923 geleverd water, die in 1924 worden geboekt, zullen geen belangrijk verschil vertoonen met de inkomsten voor in December 1924 geleverd water, die in 1925 worden verantwoord; zij zullen elkander wel ongeveer opheffen. Intusschen ligt 't voor de hand, dat een boekhouding over het *boekjaar* een meer juiste uitkomst zal leveren, en die boekhouding waar mogelijk zal behooren te worden toegepast.

Vervolgens zou er nog op kunnen worden gewezen, dat S. als een der gevallen van een eventueele invoering van een bepaling in den zin van het op blz. 1 hiervoren aangehaalde artikel 114 bis, noemt;

„De bedrijven voeren hunne eigen administratie op commercieelen grondslag met een eigen kas en staan met den kashouder van het betrokken locale ressort in rekening-courant. Overtollige kasgelden worden bij hem gestort en zoo het bedrijf gelden noodig heeft, kan daarover bij dien ambtenaar worden beschikt.”

Zooals hiervoren reeds werd aangetoond, is voor dat doel een „Indisch artikel 114 bis” niet noodig; dit blijkt niet alleen uit Bijbl. 9783 a, — zie blz. 3 hiervoren — maar ook uit verschillende verordeningen betreffende het geldelijk beheer van bedrijven.⁽⁷⁾

Doch dat de kasbeheerder van het bedrijf in rekening-courant zou kunnen staan met den *kashouder*, mag worden betwijfeld, aangezien een kashouder geen rekening-courant aanhoudt, doch slechts de ontvangsten en uitgaven boekt. Een dergelijke rekening-courant kan worden aangehouden ter Secretarie van den Gewestelijken Raad of den Gemeenteraad; evenmin kan de kasbeheerder van het bedrijf „beschikken” over gelden bij den kashouder; dit kan slechts de Voorzitter van den Raad doen door afgifte van een bevelschrift of het „fiat” op een aanvraag, op welk bewijs de kasbeheerder van het bedrijf het geld kan „ontvangen”.

Ten slotte zij nog vermeld, dat bezwaarlijk zal kunnen worden ingestemd met het betoog van S. dat het *niet noodig* zou zijn de bewijsstukken behorende bij de jaarlijksche bedrijfsrekeningen tegelijk met de begrootingsrekeningen aan de Algemeene Rekenkamer in te dienen en volstaan zou kunnen worden met de indiening van een bedrijfsrekening met bijbehorende balans en winst- en verliesrekening. Immers de ontvangsten en uitgaven van het bedrijf zijn ontvangsten en uitgaven van het locale ressort, al worden zij op een andere wijze verhandeld dan de andere ontvangsten en uitgaven. En die andere wijze van boekhouding (de commercieele), welke

⁷⁾ Zie de verordening bedoeld in noot (6) en de betreffende verordeningen der Gemeente Soekaboemi, Bundel 1924 blz. 876, e.v.

alleen ten doel heeft een juister inzicht te verkrijgen in de resultaten van een bedrijf, om aldus maatregelen te kunnen beramen ter verkrijging van gunstiger uitkomsten, mag er niet toe leiden om die ontvangsten en uitgaven aan het toezicht der Algemeene Rekenkamer te onttrekken. Ofschoon dit toezicht nog niet zoo effectief is, omdat het onderzoek door dat college enkele jaren na de indiening der begrootingsrekeningen plaats heeft, zoo is uit de geleverde beschouwingen op het niet gepubliceerde rapport der Commissie in zake de accres-uitkeeringen wel duidelijk gebleken, dat een dergelijk toezicht ten aanzien van de bedrijven van locale ressorten niet kan worden gemist.

Moge door het vorenstaande zijn aangetoond, dat ook zonder de invoering van een „Indisch artikel 114 bis” de locale ressorten alleszins voldoende vrijheid hebben — en daarvan reeds hebben gebruikt gemaakt — om het geldelijk beheer hunner bedrijven op commerciëlen grondslag te regelen, dan mag tevens worden vertrouwd, dat de in het artikel „Is de invoering van artikel 114 bis der Nederlandsche Gemeentewet voor Indië gewenscht?” gereleveerde bezwaren grootendeels als niet bestaande moeten worden beschouwd, en mag worden aangenomen, dat het met dat artikel beoogde doel vrijwel reeds bereikt is.

Decentraliana.

No. 18.

UITTREKSEL uit het Register der besluiten van den
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-
Indië.

Buitenzorg, den 11den Februari 1925.

Gelezen de brieven:

- a. van den wd. Adviseur voor de Decentralisatie van 29 December 1924 No. 1916/P. Z. en het daarbij overgelegd, tot den Directeur van Binnenlandsch Bestuur gericht schrijven van denzelfden dag No. 1860/P. Z;
- b. van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 23 Januari 1925 No. G 5/10/6;

Gelet op artikel 4, letters *b* en *c*, van het Koninklijk besluit van 12 October 1924 No. 48 (Indisch Staatsblad No. 576).

IS GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Met intrekking van het besluit van 22 Januari 1904 No. 20 (Bijblad op het Staatsblad No. 5976), zooals dat is gewijzigd bij de besluiten van 13 October en 16 December 1905 Nos. 6 en 34, 19 Februari 1906 No. 30 en

18 October 1912 No. 10 (Bijblad op het Staatsblad Nos. 6344, 6399, 6433 en 7717) vast te stellen de volgende: „Instructie voor den Adviseur voor de Decentralisatie”.

Artikel 1.

(1) De Adviseur voor de Decentralisatie is, onder de bevelen van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, belast met en dient v.z.n. voorstellen in met betrekking tot:

- a. de dagelijksche leiding van de ten uitvoerlegging van de wet van 23 Juli 1903 (Indisch Staatsblad No. 329)
- b. het toezicht op de ingevolge die wet ingestelde locale ressorten, voorzoveel dit bij die wet aan den Gouverneur-Generaal is opgedragen.

(2) Hij dient den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van bericht en raad aangaande aangelegenheden, zijnen dienst betreffende, en voert alle werkzaamheden uit, welke hem in verband met de onder a bedoelde ten uitvoerlegging door dit Departementshoofd worden opgedragen.

(3) Hij brengt in de maand Juni van elk jaar door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur aan den Gouverneur-Generaal een verslag uit van den stand der op genoemde wet berustende decentralisatie.

Artikel 2.

(1) De Adviseur voor de Decentralisatie is rechtstreeks ondergeschikt aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

(2) Zijn standplaats en die van het hem toegevoegd personeel is Batavia.

(3) Hij is bevoegd in het belang van zijn taak dienstreizen te doen en aan het hem ondergeschikt personeel dienstreizen op te dragen.

(4) Telkens wanneer hij voor langer dan drie dagen zijn standplaats verlaat, geeft hij van zijn vertrek en terugkeer kennis aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

(5) Gedurende zijn afwezigheid is met de behandeling van de dagelijksche zaken belast de Adjunct-Adviser voor de Decentralisatie, die hem ook bij verhindering vervangt en op wien alsdan de bepalingen van deze instructie eveneens van toepassing zijn.

Artikel 3.

(1) De Adviseur voor de Decentralisatie is bevoegd rechtstreeks in briefwisseling te treden met alle burgerlijke en militaire gezaghebbenden, behalve met den Gouverneur-Generaal. Hij geeft omtrent de aangelegenheden welke op zijn dienst betrekking hebben aan deze gezaghebbenden de noodige voorlichting en vraagt hun de inlichtingen en gegevens, die hij tot uitvoering zijner taak noodig oordeelt.

(2) Hij regelt de werkzaamheden van het hem toegevoegd personeel.

Artikel 4.

Hij houdt een register aan van de stukken, welke bij hem inkomen en van de brieven, welke van hem uitgaan.

De eerstbedoelde stukken en de minuten der laatstbedoelde worden door hem bewaard.

Afschrift dezes zal worden gezonden aan den Raad van Nederlandsch-Indië, tot inlichting en uittreksel verleend aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, den Regeeringscommissaris voor de Bestuurs-hervorming, de Algemeene Rekenkamer, de Hoofden van gewestelijk bestuur, den wd. Adviseur voor de Decentralisatie en de voorzitters der locale raden, tot inlichting en naricht.

Stemt overeen met voorz. Register:

De Gouvernements-Secretaris,

(w.g.) STROBAND.

No. 39.

UITTREKSEL uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Buitenzorg, den 12den December 1924.

Gelet op het schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 14 Augustus 1923 No. 1933/II;

Gelezen de verslagen van den:

- a. Directeur van Onderwijs en Eeredienst van 16 September 1924 No. 30286/IV;
- b. Directeur van Financiën van 10 November 1924 No. P.B. 16/33/8;
- c. Adviseur voor de decentralisatie van 13 November 1924 No. 1630/Z;

Eerstelijk:
(Stbl. No. 567).

IS GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

In afwachting van een definitieve regeling der kostenverdeeling met betrekking tot het van gemeentewege gegeven wordend lager onderwijs op Westerschen grondslag, den Directeur van Onderwijs en Eeredienst te machtigen om, gerekend van 1 Januari 1922, aan gemeenten, welke scholen onderhouden gesubsidiëerd op den voet der subsidie-ordonnantie Westersch Lager Onderwijs (Staatsblad 1924 No. 14), tegemoetkomingen toe te kennen uit 's Lands kas ter bestrijding van en tot de bedragen, welke door die gemeenten ingevolge de artikelen 11, 12 en 15 van het Europeesch lokaal

pensioenreglement (Staatsblad 1920 No. 836) worden gestort in het Pensioenfonds voor Europeesche locale ambtenaren, ten behoeve van aan voormelde scholen verbonden Europeesche onderwijzers voor zoover zij behooren tot het gesubsidiëerd personeel;

met dien verstande dat bij de bepaling van het subsidiebedrag:

- a. slechts in aanmerking komt de bijdrage aan het fonds, welke de gemeente naar de regels van het pensioenreglement verplicht is voor hare rekening te nemen;
- b. als maatstaf wordt genomen het salaris naar gouvernementstarief dus buiten berekening moet worden gelaten, hetgeen de gemeente daarboven aan salaris betaalt.

Ten tweede:

Aan te teekenen dat de uit dit besluit voortvloeiende uitgaven, voor zoo veel betreft de jaren 1922, 1923 en 1924 komen ten laste van artikel 5075 der begrooting voor het dienstjaar 1924,

Afschrift dezes zal worden gezonden aan den Raad van Nederlandsch-Indië, tot inlichting en uittreksel verleend aan de Directeuren van Onderwijs en Eeredienst en Financiën, de Algemeene Rekenkamer, de Residenten van Batavia, der Preanger-Regentschappen en van Semarang, den wd. Adviseur voor de decentralisatie, het Civielfonds en de Gemeenteraden van Batavia, Soekaboemi en Semarang, tot inlichting en naricht.

Stemt overeen met voorz. Register:

De Gouvernements Secretaris,

(w.g.) STROBAND.

Opcenten op landsbelastingen. De Secretaris der Gemeente Medan richtte ondervolgende nota tot den Raad:

In eene circulaire ddo. 7 November l.l. No. 1583/RI vraagt de Wnd. Adviseur voor de Decentralisatie aan Uw College om gemotiveerd Uw gevoelen mede te deelen omtrent het „denkbeeld om heffing en invordering van locale Belastingen gelijktijdig met die van Landsbelastingen te doen geschieden door de Landsadministratie”.

Het doel is om ter tegemoetkoming aan bezwaren tegen de heffing der gemeentelijke belasting en ter bezuiniging op de kosten van heffing te treffen een regeling die tot strekking heeft dat de gemeentelijke belastingen voortaan slechts zullen worden geheven in den vorm van opcenten op de landsbelastingen en dat de inning door het Land zal geschieden middels de Landsformulieren.

De lezing der circulaire doet het volgende in het oog springen:

- a. Het denkbeeld zooals het omschreven is in het bovenschrift der circulaire beteekent niets anders dan het op nieuw aan de orde stellen der oude kwestie:

opcenten heffing of eigen belasting.

- b. Het denkbeeld heeft zijn ontstaan te danken aan de bezwaren van een aantal ingezetenen eener *bepaalde* gemeente tegen de wijze van heffing door *die* gemeente van de door haar geheven belastingen.
- c. Die ingezetenen hebben zich blijkbaar ook gericht tegen de kosten die door die *bepaalde* Gemeente gemaakt worden voor de heffing van hare belastingen.
- d. De Adviseur voor de Decentralisatie beoogt de omzetting van *de* gemeente belastingen in de opcenten.
- e. In het schrijven spreekt de Wnd. Adviseur van opcenten op de landsbelastingen.
- f. De heffing van belastingen middels opcenten zal naar de bewoordingen der circulaire bezuiniging voor de Gemeente moeten beteekenen.

Het schrijven van den Wd. Adviseur voor de Decentralisatie is van wijder strekking dan het voorstel „Gaade”, dat tot doel heeft wijziging der Gemeentelijke Inkomstenbelastingverordening in dier voege dat de aanslag geschiedt uitsluitend op de gegevens van den Gouvernements belastingdienst.

Achtereenvolgens zullen de 6 punten hiervoren vastgesteld worden behandeld.

Punt. A. Opcentenheffing of eigen belasting.

Het was in Haar antwoord ddo. 30 December 1913 op het bekende rekest van de Vereeniging voor Locale Belangen ddo. 5 December 1913 dat de Regeering den Locale Raden in beginsel toestond een eigen inkomstenbelasting te heffen, doch daarbij de heffing van opcenten op de Lands inkomstenbelasting als middel om inkomsten te verkrijgen uitsloot. De strijd die gevoerd is om het voor de Locale Raden mogelijk te maken om opcenten te heffen op 's Lands Inkomstenbelasting heeft geduurd van 1913 tot 1916.

In Hare missive van den 1en G. S. ddo. 18 September 1916 No. 2375/II gaf de Regeering te kennen dat de Locale Raden kunnen overgaan tot de heffing van opcenten op de Lands Inkomstenbelasting doch alleen van fysieke personen.

Het doet vreemd aan dat niet zoo lang nadat de Gemeenten verkregen hebben een eigen inkomstenbelasting te mogen heffen nu al reeds pogingen worden aangewend om aan te sturen op de invoering van het systeem van heffing van opcenten op de landsbelastingen, waarbij dan blijkbaar de bedoeling voorzit de opcenten heffing tot *het* belasting-systeem te maken.

Een dergelijke spoedige en vrijwel willekeurige wijziging van systeem is niet bevorderlijk voor het kweken van stabiliteit en rust in de Locale gemeenschap zulks te meer niet omdat geenszins gebleken is dat het heffen van opcenten de besliste voorkeur verdient boven een zelfstandige gemeentelijke heffing van belastingen.

Deze verandering van inzicht is moeilijk te rijmen met de besliste uitspraken die de Regeering achtereenvolgens deed in Haar rondschrijven van 15 Juni 1909 No. 4029/RI in het vorenaangehaalde antwoord van 30 December 1913 der Regeering aan het Bestuur der Vereeniging van Locale Belangen van 5 December 1913, alsook niet met de 2e zinsnede van Haar rondschrijven van 29 October 1917 No. 2592/II.

De uitspraak der Regeering in Haar meergenoemd antwoord van 30 December 1913 aan de Vereeniging voor Locale Belangen deed ook in Indië de vraag ontstaan: eigen inkomstenbelasting of opcentenheffing?

Deze vraag heeft tot vele gedachtenwisseling aangegeven en het resultaat daarvan is geweest dat op een enkele uitzondering na de Locale Ressorten, die het inkomen als object voor belasting hebben gekozen, overgegaan zijn tot de heffing van een eigen inkomstenbelasting.

Oók Medan besloot tot de invoering van een zelfstandige inkomstenbelasting.

Het was de Heer Gaade die, tijdens de eerste periode dat hij zitting in uw College had, een inkomstenbelastingverordening voor deze Gemeente voorstelde, en in zijn daarbij aangeboden nota getiteld „Eigen Inkomstenbelasting of opcenten op de „Gouvernements Inkomstenbelasting?” ddo. 9 December 1916 het volgende schreef:

„Na al hetgeen in de raadsvergaderingen, dagbladen en brochures over „het vraagstuk „eigen inkomstenbelasting of opcenten” is behandeld, zal „het wel niet meer noodig zijn de vooren nadeelen aan beide belastingheffingen verbonden nogmaals te bespreken. Samenvattende komen deze „op het volgende neer:

„Bij een eigen inkomsten belasting regelt de Gemeente „naar eigen inzichten en behoeften de grondslagen en aanslagen. Zij ver„krijgt op deze wijze haar inkomsten onafhankelijk van het Gouvernement „en doet daarmede een flinke schrede in de richting van autonomie en „Zelfbestuur”.

Het denkbeeld van den Adviseur noodzaakt de voor- en nadeelen van de beide stelsels weer in het licht te stellen.

De voornaamste zullen besproken worden.

Allereerst worde er dan op gewezen dat het denkbeeld van den Adviseur beteekent dat de flinke schrede vooruit in de richting van autonomie en Zelfbestuur die in 1916 werd gedaan weer terug gedaan zal worden.

Het heffen van opcenten op de landsbelastingen te maken tot het systeem van belastingheffing wordt door Oppenheim genoemd „een miskennen der plaatselijke zeltstandigheid op financieel gebied” en vele gezaghebbenden op het gebied van gemeenterecht zijn het met deze uitspraak eens.

De vraag rijst of thans de onafhankelijkheid der Gemeente ten aanzien van hare inkomsten niet langer gewenscht is en of niet langer op den weg van autonomie en Zelfbestuur moet worden voortgegaan.

Want het overgaan tot de heffing van opcenten op de Landsbelastingen beteekent wél financieel afhankelijk worden van het Gouvernement. Immers de tarieven der Gouvernements belastingen worden vastgesteld geheel buiten de Locale Ressorten om.

De landsbelastingen werken voor het geheele land gelijkelijk zoodat daarbij dus niet met de omstandigheden van elk lokaal ressort rekening gehouden kan worden. (Hierbij is van belang te lezen wat vermeld staat in het Regeeringsrondschrijven van 29 October 1917 No. 2592/II).

Verlaging of verhooging van een tarief door het Gouvernement heeft automatisch verlaging of verhooging van de opbrengst der opcenten ten gevolge en de Gemeente zal het bedrag der opcenten hebben te wijzigen als het tarief der Landsbelasting veranderd wordt.

De bepaling van het bedrag waarvan de belasting berekend wordt berust bij het opcenten systeem geheel en al bij de landsadministratie. Hier dus volkomen afhankelijkheid van het gehalte dier administratie. En waar geen kohieren meer door den Raad worden vastgesteld, verliest de Raad alle contrôle op alles wat de belastingen der Gemeente betreft en kan in deze de belangen der burgerij niet naar behooren behartigen.

En het zal bij eene opcentenheffing niet langer mogelijk zijn die soepelheid in de belastingen van de gemeente te brengen als met een eigen belasting het geval kan zijn, er zal niet meer met plaatselijke omstandigheden rekening gehouden kunnen worden.

Erkend moet worden dat bij een zelfstandige Gemeentelijke belastingheffing de Gouverneur Generaal den Raad van Indië gehoord altijd het laatste woord heeft en zijn goedkeuring aan de betrekkelijke verordening heeft te hechten doch deze afhankelijkheid past in het systeem terwijl de opcentenheffing de afhankelijkheid vrijwel absoluut maakt.

Sedert het toegelaten is het inkomen der natuurlijke personen als belasting object te gebruiken is men er algemeen toe overgegaan het inkomen te belasten; het is de voornaamste bron van inkomsten geworden. Dit laatste moge dan wegens de taak die de Gemeente heeft te vervullen voor de

Gemeente al dan niet geheel juist zijn, het belasten van het inkomen heeft in elk geval het voordeel dat daardoor elke burger wordt getroffen, en dat de last naar het draagvermogen van den belastingplichtige kan worden geregeld.

Het heffen van opcenten op de Landsbelastingen zal uit den aard der zaak wel hierop neerkomen dat allereerst opcenten geheven zullen worden op de Gouvernements inkomstenbelasting.

Bij vervanging van de gemeentelijke inkomstenbelasting door de opcentenheffing *zal eenzelfde opbrengst verkregen moeten worden als de Gemeente thans ontvangt*. De ontvangst uit de zelfstandige Gemeentelijke Inkomstenbelasting is voor het jaar 1924 te stellen netto op rond f 120.000,—. Uit bijgaanden staat blijkt op welke wijze dit bedrag verkregen moet worden bij heffing van opcenten op de Gouvernements Inkomstenbelasting.

Wil men zich niet bepalen tot het heffen van opcenten op de Gouvernements Inkomstenbelasting alléén dan moet het bedrag uit belastingen te verkrijgen verdeeld worden over verschillende Gouvernements belastingen. Daartoe opent de door den Adviseur aangegeven methode de gelegenheid aangezien de circulaire spreekt van *de landsbelastingen*. Ongeacht de ingewikkeldheid van deze methode, kleeft daaraan nog het groote nadeel dat de belastingbetaler alsdan *nog minder dan bij opcentenheffing op ééne belasting* eenige voorstelling heeft van hetgeen hij ten behoeve van de Gemeentelijke huishouding heeft bij te dragen. En waar het bedrag der te betalen belasting veelal bepaalt de mate der belangstelling van den gemeentenaar in de handelingen van het bestuur der Gemeente zijner inwoning is dit nadeel van wezenlijke beteekenis.

Wederom moge hier eenige woorden van Oppenheim worden aangehaald:

„De tweeledige stelling: dat de bevolking in den engen kring dien de „Gemeente om haar trekt moet worden rijp gemaakt voor de gewichtige „taak het geheel mede te besturen, en dat niets zoozeer in staat is de op- „gewektheid tot het ontvangen dezer politieke opvoeding te bevorderen als „een verstaanbaar, niet geflatteerd en niet slechts tot de beurs, maar ook „tot het verstand sprekend belastingbiljet, schijnt mij niet voor tegenspraak „vatbaar. Of men het bekenne of niet: leven in de brouwerij brengt het „aanslagbiljet. Voor negen en negentig van de honderd burgers is het de „thermometer van hunne belangstelling in de publieke zaak”.

De heffing van opcenten maakt het Gemeentebestuur mogelijk van het gebrek aan inzicht van den belastingbetaler misbruik te maken en doet bij het gemeentebestuur het gevoel voor verantwoordelijkheid verdwijnen en werkt spilzucht in de hand.

Het is zeer waar wat Mr. E. Fokker in 1893 in een praeadvies schreef: „De gemakkelijke inning, de hoogst eenvoudige manier om aan geld te „komen — een eenvoudig raadsbesluit dat goedgekeurd, verhooging van

„het voor het Rijk uitgegeven belastingbiljet ten gevolge heeft — neemt den „sterken prikkel tot bezuiniging weg, welke voor alle bestuurders is gelegen „in het bewustzijn dat de belasting betalende ingezetenen (kiezers) ongaarne „hunne bijdragen van de Gemeente verhoogd zien en in de moeite welke „het kost om een eigen nieuwe of verhoogde heffing tot stand te brengen „en te innen”.

Verdeeling over verschillende belastingen heeft voorts het geldelijke nadeel dat de vergoeding door de Gemeente aan het Land te betalen grooter wordt want voor elke belasting afzonderlijk zullen inningskosten moeten worden betaald.

Tot nog toe bedroegen de inningskosten 2% van den aanslag. Het is de vraag of dit tarief zal worden gehandhaafd, m. a. w. of het niet zal worden verhoogd.

Daarbij dient nog gewezen te worden op het feit dat als het Land zelf collecteloon betaalt, zooals voor de inning van Chineezers en Inlanders geschiedt, de Gemeente dit collecteloon bovendien zal heben te betalen. (Zie artikel 49 lid 9 der Locale Raden Ordonnantie). Voor zoover bekend bedraagt het collecteloon door het Land vergoed voor de inning van de belasting der Inlanders en Chineezers 8%, dit vermeerderd met de gebruikelijke 2% maakt 10% onkosten voor de Gemeente.

Berekend naar de nette opbrengst der Gemeentelijke Inkomstenbelasting over 1924 @ f 120.000,— bedraagt het collecteloon alsdan minstens f 5000,— d.i. f 1740,— voor de aanslagen der Europeanen f 3300,— voor die der niet-Europeanen.

De kosten eener eigen gemeentelijke belastingdienst zijn te stellen op ± f 9.925,— per jaar ongeacht de opbrengst der belasting. Indien de gemeentelijke belastingdienst geheel en al zou kunnen worden opgeheven zou alzoo een bedrag van ten hoogste f 4.925,— kunnen worden uitgespaard. Doch in werkelijkheid zal eene eventuele uitsparing veel minder bedragen, omdat de Gemeente naast de heffing van opcenten toch andere belastingen blijft heffen als belasting op de vermakelijkheden, voor het gebruik der wegen, vergunningsrecht, hondenbelasting enz. Dit is echter niet alles *want de heffing van opcenten op de Gouvernements Inkomsten belasting is niet voldoende om de eigen gemeentelijke inkomsten belasting geheel te vervangen. Een aanvullende gemeentelijke Inkomsten belastingverordening blijft noodig, om ook die gemeentenaren te heffen die zich in den loop van een dienstjaar in de Gemeente komen vestigen en dus alreeds in een andere plaats van Nederlandsch-Indië in de Gouvernements Inkomstenbelasting zijn aangslagen en van welken aanslag geen opcenten heffing mogelijk is alsmede voor den aanslag van forensen (Zie Rondschriften der Regeering ddo. 18 September 1916 No. 2375/II ten derde. Ook de Heer Gaade wijst in zijn hoogergenoemde nota, hierop onder het hoofd: „Ook aan de opcentenheffing zijn kosten en beslommingen verbonden”).*

Algeheele opheffing van den Gemeentelijken belastingdienst is alzoo uitgesloten en materieele voordeel van een wijziging van systeem wordt vrijwel nihil.

Nog dient gewezen te worden op een ander ernstig nadeel van de opcentenheffing. Reeds werd hiervoor aangestipt dat een eigen gemeentelijke belastingstelsel veel meer met plaatselijke toestanden rekening kan houden. Het bedoelde nadeel bestaat dan hierin dat opcenten de fouten zoowel in den aanslag als in de regeling der belasting verergeren d.i. verdubbelen.

B.

Zooals in den aanhef van dit schrijven reeds is uitgesproken schijnt het denkbeeld van den Wnd. Adviseur zijn ontstaan te danken te hebben aan de bezwaren van een aantal ingezetenen *eener bepaalde gemeente* tegen de wijze van heffing door *die* gemeente van de door haar geheven belastingen.

De vraag mag gesteld worden of dat aantal ingezetenen geacht moet worden de meening te vertolken van de belastingbetalende burgerij dier gemeente. Bovendien is hier sprake van *ecne enkele* gemeente.

De wijze van heffing heeft te Medan nog nimmer tot oppositie aanleiding gegeven. Ook daarbij steekt het optreden van den gemeentelijken belastingdienst van Medan gunstig af bij dat van den Gouvernements belastingdienst. Toch is de achterstand in de inning der Gemeentelijke Inkomstenbelasting niet zoo groot en wat o.a. gebeurd is met de heffing invordering der oorslogswinstbelasting zal bij den Gemeentelijken belastingdienst nimmer voorkomen. Ook het bedrag der betaalde boeten is niet groot.

C.

Met het voorgaande houdt nauw verband hetgeen onder dezen letter in den aanhef vermeld staat.

De kosten die de Gemeente Medan heeft te maken zijn niet groot. Ook hieruit kan dus geen argument geput worden om voor Medan van systeem te veranderen. Het is goed er eens den nadruk op te leggen dat in dezen tijd met het woord „bezuiniging” nog al eens gesold wordt en dat het opoperen van allerlei denkbeelden „om minder geld uit te geven” nog niet wil zeggen dat verwezenlijking dier denkbeelden tot resultaat zal hebben dat op de juiste manier „bezuinigd” wordt. De houding die in den laatsten tijd in Indië tegen de instelling „gemeente” wordt aangenomen getuigt niet steeds van goed inzicht om niet te zeggen dat — zeer ten onrechte — een zekere anti-gemeente stemming is ontstaan, die een bedenkelijk karakter dreigt aan te nemen. Daarbij zijn de Indische Gemeenten niet alle over een kam te scheren.

De fouten door enkelen in hun beheer begaan mogen niet allen worden aangerekend. En het beheer door de Gemeente Medan gevoerd is van dien

aard dat Medan zeker niet het slechtste figuur ten deze onder de Indische Gemeenten maakt.

D.

Volgens het schrijven van den Wnd. Adviseur schijnt het de bedoeling te zijn *alle* belastingen die de Gemeente zal kunnen heffen te doen vervangen door de heffing van opcenten. Vermoedelijk zal bedoeld zijn het vervangen van Gemeentelijke *kohier* belastingen door opcentenheffing.

Omtrent dit punt dient een duidelijke uitspraak te worden verkregen.

E.

De Adviseur spreekt in zijn schrijven van opcenten op *de* landsbelastingen.

De conclusie moet getrokken worden dat *alle* landsbelastingen voor het heffen van opcenten gebruikt zullen mogen worden. Het is noodig om hieromtrent alsnog een positieve mededeeling te verkrijgen.

F.

Omtrent de verwachte bezuiniging werd reeds onder letter A. gesproken. De behandeling van dit punt kan verder achterwege blijven.

De Decentralisatiewetgeving laat het oogenblik de Locale Raden op eene enkele uitzondering na zoogoed als geheel vrij in de heffing van belastingen (Zie art. 68c lid 3 R. R., artt. 13 en 14 lid 2 en 3. Decentralisatie Besluit en art. 49 lid 1, 8 en 9 L. R. O.)

De regeling wijkt sterk af van die der Nederlandsche Gemeentewet. De laatste somt in de hoofdstukken 1 en 2 van den zesden titel op welke belastingen de gemeenten mogen heffen en stelt daarbij nog allerlei limieten.

De Indische Decentralisatiewetgeving heeft voor de Locale Raden een limiet gesteld ten aanzien van de opcenten die geheven mogen worden op de landsinkomstenbelasting. (Rondschrijven 18 September 1916 No. 2375/II) en wel:

1. opcenten alleen en uitsluitend op de inkomstenbelasting verschuldigd door *natuurlijke personen, gevestigd binnen 's Raads-ressort*.

(d.w.z. dus niet van forensen die alzoo afzonderlijk moeten worden aangeslagen naar een zelfstandige gemeentelijke verordening, wat alsdan een eigen belastingdienst noodig maakt) en die *gedurende het geheele jaar* in de gemeente gevestigd zijn. (Voor personen die zich tusschentijds vestigen is dus ook weer een eigen belastingverordening met den aanleve van dien noodig).

2. het aantal opcenten op den landsinkomsten-belasting mag niet anders dan veelvouden van 5 bedragen, zulks wegens het „noodeloos tijdroovende” daarin gelegen voor de landsordonnantie (Rondschrijven van 11 Januari 1917 No. 80/IIIA³).

3. de heffing van ongelijke (progressieve) opcenten op 's Landsbelastingen is verboden, wegens de „aanzienlijke vermeerdering van werk” en wegens de zeer groote bezwaren voor de Landsadministratie. (Rondschrijven 29 October 1917 No. 2592/II).

De Regeering voegt hieraan nog toe, dat naar Haar oordeel kan, waar „de gelegenheid tot het invoeren van eigen belastingen den Locale Raden „openstaat, van die raden worden gevorderd, dat zij bij het heffen van op- „centen op Landsbelastingen der Landsadministratie geen overmatigen om- „slag veroorzaken en zich geheel richten naar de wijze, waarop die belas- „tingen zijn ingericht, dus in voorkomende gevallen ook naar de daarin „aangegeven progressie”.

Indien de opcentenheffing verplichtend zou worden gesteld zou dit inderdaad een ernstige beknutting zijn van het recht van belastingheffing dat thans aan de Indische Gemeente is toegekend.

Het ontwerp eener nieuwe gemeentewet, dat op het oogenblik in Holland in overweging is, handhaaft de regeling van de geldende gemeentewet en laat naast opcentenheffing het heffen van een zelfstandige gemeentelijke inkomstenbelasting toe. De gemeenten aldaar hebben en behouden alzoo hunne zelfstandigheid in het kiezen van het systeem dat zij voor zich het beste achten; de opcentenheffing is niet als eenig systeem aangenomen. Voor Indië zal een verplichte toepassing van de opcentenheffing nog minder wenschelijk ja eigenlijk onmogelijk zijn, zoowel wegens de bezwaren tegen het systeem als wegens de uiteenloopende toestanden der verschillenden deelen van Indië.

De *inning* der belastinggelden is in Holland voor zoover het belasting van het inkomen betreft, zonder uitzondering aan de Rijksadministratie opgedragen. Het bezwaar der late invordering met als gevolg dat de belastinggelden zooveel later in de gemeentekas vloeien is ondervangen door de bepaling van art. 243 lid 3 der Gemeentewet hetwelk voorloopige uitkeeringen bij wijze van voorschot (9 van de 10 betalingstermijnen) toelaat met latere terugstorting van hetgeen op die wijze te veel is ontvangen.

Een ingewikkelde regeling als voor Holland mogelijk is zal in Indië tot tal van moeilijkheden aanleiding geven.

Werkt de Gouvernementsbelastingdienst vlot, geschiedt het geven van voorschotten op de te ontvangen belasting zonder allerlei administratieven omslag en wordt door ieder der betrokken personen op de juiste wijze mede gewerkt dan zou *inning* door de Landsadministratie van de gemeentelijke inkomstenbelasting wellicht mogelijk zijn, doch dit is niet het hoofddoel.

Het valt niet te ontkennen dat het onjuist is dat twee administraties bekostigd moeten worden voor éézelfde doel. De nuchtere werkelijkheid is echter dat de Landsbelastingadministratie in vele opzichten nog verre van volmaakt is vooral wat het vlugge aanslaan betreft. De feiten zijn in ruime mate voorhanden om dit te staven.

En zoolang die gebreken niet zijn weggenomen blijft daarom alleen reeds eigen gemeentelijke belasting-heffing het meest wenschelijke.

Doch zelfs al verdwijnen die gebreken is het de vraag of het systeem van eigen belastingheffing moet worden prijsgegeven.

Ten slotte worde er op gewezen dat het vraagstuk door den Adviseur ter sprake gebracht ten nauwste verband houdt met de regeling der financieele verhouding tusschen het Gouvernement en de Locale Raden. Die regeling laat, ondanks het dringende van hare totstandkoming, nog steeds op zich wachten.

Het is niet goed gezien een ingrijpende wijziging van het gemeentelijke belastingwezen ter hand te nemen zonder daarbij tevens de financieele verhouding tusschen het Gouvernement en de Locale Raden te regelen.

In het bovenstaande is naar het voorkomt voldoende aangetoond dat de nadeelen verbonden aan het stelsel van opcentenheffing van dien aard zijn dat voor de Locale Raden eene zelfstandige locale beslastingheffing vooralsnog de aangewezen wijze van belastingheffing is.

De Gemeente Secretaris,
HENDRICKS.

De Indische Raden.

No. 15.

UITTREKSEL uit het Register der Besluiten van den
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-
Indië.

Buitenzorg, den 17den December 1924.

Aan
den Gemeenteraad van Medan.

Gelezen:

I. het verzoekschrift, gedagteekend Medan 28 April 1923, van de aldaar gevestigde stichting „Tjie On Djie Jan”, houdende het verzoek om vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van Medan van 28 Februari 1923 No. 40, voorzoover daarbij verkregen rechten van adressante geschonden zijn en daarbij is vastgesteld hare verplichting om alsnog vergunning tot het exploiteeren van een particulieren pasar te vragen, a fortiori erin te berusten, dat die vergunning slechts voor tien jaren zal gelden;

II. de brieven:

- a. van den burgemeester van Medan van 7 Juni 1923 No. 885;
- b. van den Gouverneur der Oostkust van Sumatra van 22 September 1923 No. 8932/D;
- c. van den Wnd. Adviseur voor de decentralisatie van 1 November 1924 No. 1525/RIII en het daarbij overgelegd schrijven van den burgemeester van Medan van 3 December 1923 No. 1716;

Overwegende:

dat de opgemelde aangevochten beschikking van den gemeenteraad van Medan haar grond vindt in de bepalingen van de door dat college in zijn vergadering van 15 Juni 1922 vastgestelde „particuliere pasarverordening” (Extra-Bijvoegsel der Javasche Courant van 28 Juli 1922 No. 60), krachtens welke voor het exploiteeren van een particulieren pasar een schriftelijke vergunning van den gemeenteraad vereischt is, welke voor den duur van 10 jaren wordt verleend;

dat adressante van oordeel is, dat evenbedoelde voorschriften niet op haar van toepassing zijn, vermits zij in het bezit is van een haar eertijds door den resident van Sumatra's Oostkust verleende vergunning tot oprichting en exploitatie van een particulieren pasar, welke een geldigheidsduur van 75 jaren impliceert en naar haar inzicht als een door het hoofd van gewestelijk bestuur ingevolge artikel 72 van het Regeeringsreglement uitgevaardigd(e) reglement of keur van politie te beschouwen is;

dat die vergunning evenwel niet valt aan te merken als een krachtens artikel 72 van het Regeeringsreglement door het gewestelijk bestuurshoofd vastgesteld(e) reglement of keur van politie, waaronder toch zijn te verstaan door genoemde autoriteit gegeven legislatieve voorschriften, welke eenige materie in meer algemeenen zin regelen;

dat de door den resident van Sumatra's Oostkust verleende vergunning slechts kan zijn een uitvoeringsmaatregel, welke op een door het vastgesteld(e) reglement of keur van politie steunt;

dat van het bestaan eener legislatieve regeling als evenbedoeld ten aanzien van het pasarwezen niet blijkt;

dat, al ware zulks wel het geval, de uit artikel 72 van het Regeeringsreglement voor de Hoofden van gewestelijk bestuur voortvloeiende wetgevende bevoegdheid ingevolge artikel 68c van het Regeeringsreglement jo artikel 48 der Locale raden-ordonnantie voor de ressorten, waarvoor locale raden zijn ingesteld, geheel op die raden is overgegaan en in casu de gemeenteraad van Medan alleszins bevoegd was eene eventueele residenteele regeling als vorenbedoeld naar eigen inzicht te wijzigen dan wel door eene andere te vervangen;

dat de locale raden voorts uit hoofde van artikel 12 van het Decentrali-

satiebesluit bevoegd zijn voor het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, verordeningen vast te stellen nopens de onderwerpen, die de belangen van dat gebied betreffen, onder voorbehoud, dat daarin geen bepalingen worden opgenomen omtrent punten, waaromtrent voorzien is bij eene algemeene verordening, die toepasselijk is op het gebied, waarvoor de raad is ingesteld, tenzij daartoe bij algemeene verordening vrijheid is gegeven;

dat, gelijk in het aangevochten besluit van den gemeenteraad van Medan terecht is betoogd, het College ten aanzien van de regeling van het pasar-wezen geen wettelijke voorschriften van een wetgevend orgaan van hoogere orde in den weg staan;

dat ten overvloede artikel 5 der gemelde „Particuliere pasarverordening” bepaalt, dat de voor de exploitatie van een particulieren pasar vereischte vergunning niet kan worden geweigerd dan om redenen ontleend aan of verband houdende met de openbare orde of het algemeen belang;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan;

Aan verzoekster te kennen te geven, dat voor tusschenkomst der Regeering ten deze geenerlei grond bestaat.

Afschrift enz.

Stemt overeen met Voorz. Register:

De Gouvernements Secretaris,

(w.g.) STROBAND.

Batavia. Begrafnisbedrijf. De Burgemeester schreef den Raad het volgende:

Toen voor de eerste maal in Uw College ter sprake kwam het verpachten van een deel van het gemeentelijk begrafnisbedrijf aan de heeren Hansen en Jacobs, n.l. in de vergadering van 23 April 1923, wees ik, in antwoord op een door den heer Van Zalinge gemaakte opmerking, op het feit, dat bij deze verpachting geen sprake zou zijn van het verleenen van eenig monopolie, en wel om de eenvoudige reden, dat iedereen het beroep van begrafnisondernemer mag uitoefenen en derhalve een monopolie uitgesloten was. (zie de notulen dier vergadering, pag. 11 middenin).

Vóórdien en ook meerdere malen daarna is deze zelfde opvatting aan de pachters, de heeren Hansen en Jacobs medegedeeld, zoowel door mij als door verschillende gemeenteambtenaren, en ook uit enkele van die heeren ontvangen brieven, welke voor de leden van Uw College ter inzage liggen, blijkt duidelijk, dat zij kennis droegen van de omstandigheid, dat het beroep van begrafnisondernemer niet door bestaande voorschriften belemmerd werd.

Blijkens een tot mij gericht schrijven van 12 Januari j.l. zijn de heeren echter nog steeds van meening, dat hun een monopolie zou zijn verleend of in uitzicht gesteld, en omdat nu het tegenovergestelde uitdrukkelijk vaststaat, meenen zij te kunnen spreken van een „geschil” met de gemeente, dat zij gaarne langs den weg der arbitrage zagen opgelost.

Waar ik in deze arbitrage, gegeven de feiten, een onschuldige handeling zag, had ik tevoren door tusschenkomst van één Uwer medeleden, reeds te kennen gegeven, dat ik bereid zou zijn, aan Uw College een voorstel te doen toekomen betreffende deze arbitrage. Maar reeds dadelijk heb ik daaraan toegevoegd, dat de heeren Hansen en Jacobs aan een voor hen gunstige beslissing van een arbitragecommissie toch niets zouden hebben, omdat natuurlijk welke commissie ook, de Gemeente nimmer kan nopen tot iets wat buiten hare bevoegdheid ligt.

In het bovengenoemd schrijven, dat ik om advies heb toegezonden aan de Commissie voor de Begraafplaatsen, wordt door de verzoekers toegegeven, dat het „geschil” conform artikel 11 van het pachtcontract door Uw College in hoogste instantie behoort te worden beslist. Steunende echter op mijn toezegging, vragen zij een beslissing van een arbitrage-commissie conform artikel 14 van het contract, al is dit artikel dan ook op het gegeven geval niet van toepassing.

Nu blijkt de Commissie voor de Begraafplaatsen in haar meerderheid van meening, dat ik de coulance tegenover de heeren Hansen en Jacobs wel wat te ver zou hebben gedreven. Als er dan al sprake mocht zijn van een geschil, dan behoort naar haar meening de weg te worden gevolgd, door het contract aangewezen, en de beslissing van Uw College over deze zaak te worden ingeroepen.

Het vorenstaande verhindert mij natuurlijk niet de eenmaal gedane toezegging gestand te doen, zoodat ik derhalve Uw College voorstel te besluiten alsnog tot het medewerken aan een arbitrage-commissie, onder aanteekening, dat de meerderheid van de Commissie voor de Begraafplaatsen daartegenover voorstelt, aan het door de heeren Hansen en Jacobs geponeerde geschil een einde te maken, door de uitspraak, dat nimmer van het verleenen c.q. van het toezeggen van een begrafenis-monopolie sprake is geweest.

Omtrent deze mislukking van het vaak geprezen particulier initiatief merkt het Algemeen Indisch Dagblad nog het ondervolgende op:

Maandag 9 Febr. jl. is in den Bataviaschen raad een kwestie behandeld, welke sedert eenige weken sommige Bataviasche bladen nogal opwindt, al is de zaak — een begrafenis-onderneming, die met verlies werkt en daarom de gemeente er voor wil spannen haar concurrenten den nek om te draaien — op zich zelve niet zoo heel belangrijk.

Maar geen zaak kan zoo oneerlijk of zoo ongerijmd zijn, of er zijn nog wel lieden te vinden, die op de bres springen om haar met meer of minder overtuigingskracht te verdedigen. Zoo was het ook hier.

Aan de firma Hansen en Jacobs is in 1923 het geheele gemeentelijk begrafenis-bedrijf verpacht, tegen een pacht- of huursom, welke nauwkeurig overeenkwam met de rente en afschrijving van al het materiaal, dat de gemeente te harer beschikking stelde. De zaak marcheerde onder leiding der gemeente goed. De moeilijke jaren waren achter dan rug en de nieuwe ondernemers konden rekenen op een behoorlijke winst van den eersten dag van overneming van het bedrijf af. De gemeente was tot het overlaten van de onderneming aan particuliere exploitanten dan ook alleen bereid, omdat ze vond dat dergelijke bedrijven niet op den weg van de overheid liggen, tenzij niemand anders ze wil entameeren.

In het huurcontract, dat met Hansen en Jacobs werd gesloten, werd de huursom op f 600 per maand bepaald, onder voorwaarde dat de firma eigenaresse zou worden van alle gehuurde rijtuigen, auto's en verdere benodigdheden, zoodra de geheele afschrijving was betaald. Verder kocht zij van de gemeente verschillende materialen, welke voor het bedrijf noodig zijn, voor de nauwkeurig door een deskundige, onpartijdige commissie getaxeerde waarde van f 10.000.

Dit was het eenige kapitaal, dat de nieuwe ondernemers in de zaak behoefden te steken, terwijl zonder de coulance der gemeente minstens een ton noodig zou zijn geweest. En daarvoor kregen de heeren Jacobs en Hansen een winstgevend bedrijf, dat zij slechts op den zelfden voet hadden voort te zetten. Als eenige tegenprestatie — als men het zoo mag noemen — moesten zij ook de kosteloze begrafeniszen verzorgen, waarvoor echter door het departement van O. en E. een vergoeding wordt betaald, welke ongeveer onvereenkomt met de zelfkosten der begrafenis-ondernemers.

Nu hadden de beide heeren graag bij al die voordeelen ook nog een begrafenismonopolie willen hebben, maar dat ging natuurlijk niet, zooals hun door den burgemeester en door de leden van de commissie voor de begraafplaatsen bij het begin der onderhandelingen nadrukkelijk werd gezegd. En bovendien werd zelfs vóór het sluiten van het contract, in de openbare zitting van den raad van 23 April 1923, door den burgemeester met klem verklaard, dat er van een monopolie geen sprake was en kon zijn.

Met die wetenschap ging de firma dus vol vertrouwen in zee, ook al wyl zij zeer goed wist dat geen concurrentie te vreezen zou zijn, zoolang zij het publiek op dezelfde wijze of beter behandelde als de gemeente tevoren had gedaan.

Daaraan nu schijnt het nogal te hebben gehaperd. Er werden steeds meer klachten over de onderneming vernomen, waarvan men onder het

gemeentelijk beheer nooit iets vernam. Vooral de tarieven van de firma gaven aanleiding tot critiek in zooverre dat het den indruk wekte, alsof de ondernemers nooit wilden begraven volgens de laagste klassen en daarom van de moedelooze en onverschillige stemming van de meeste van hare cliënten misbruik zouden hebben gemaakt om hen toestemming te doen geven voor een duurdere begrafenis.

Bovendien exploiteerden de beide heeren erg royaal, zoodat de winsten reeds in den eersten tijd tegenvielen.

Toen kwam de concurrentie, geboren uit de ontevredenheid van tal van leden der verschillende begrafenisfondsen, die veel meer hadden moeten betalen dan de uitkeering van hun fonds bedroeg. De fondsen staken de koppen bij elkaar en zoo ontstond een coöperatieve begrafenisonderneming, die kapitaal genoeg had om alle benoodigdheden voor zoo'n bedrijf te koopen.

De heeren Hansen en Jacobs vroegen toen aan den burgemeester om aan die concurrentie een einde te maken, hetgeen natuurlijk werd geweigerd omdat de gemeente niets met de zaak te maken had en nooit de bevoegdheid kon hebben de vrije concurrentie te belemmeren.

Zoo hebben de beide ondernemingen geruimen tijd naast elkander voortbestaan, tot kort geleden de heeren Hansen en Jacobs nogmaals bij het gemeentebestuur kwamen om mede te deelen, dat zij het niet langer konden bolwerken. Toen is hun de toezegging gedaan, dat de gemeente hen van de verplichtingen van het contract zou ontlasten en alles terug zou nemen, wat zij van de gemeente hadden gekocht en in huur gekregen. Maar blijkbaar omdat de gemeente er niets voor voelde ook nog tal van andere zaken te koopen, zooals particuliere auto's die de firmanten voor eigen gebruik hadden aangeschaft, ging de zaak niet door en zetten zij hun bedrijf voort tot op dezen dag.

Maar nu hebben de ondernemers het over een anderen boeg gegoooid. Zij beweren dat het gemeentebestuur hen vroeger heeft verzekerd, dat zij een monopolie kregen voor hun bedrijf en dies eischen zij overeenkomstig het contract de benoeming van een commissie van arbitrage, aan wier uitspraak beide partijen zich zouden moeten onderwerpen.

Onze altijd even meegaande burgemeester bracht een dergelijk voorstel in den raad. En de heer Nieuwenhoven Helbach hield daarbij een lang pleidooi om te betoogen dat de ondernemers, zij het dan geen monopolie, dan toch een soort concessie hebben gekregen, die hen zekere rechten boven anderen garandeert.

Feitelijk had de gemeente hen dus moeten helpen in hun concurrentie-strijd.

Na langdurige discussies, waarbij onomstootelijk bleek, dat ook van geen „concessie” of „vergunning” sprake was en de firma haar ondergang aan zich zelve te wijten had, besloot de raad om zelfs geen arbitrage te aan-

vaardden, doch sprak hij nadrukkelijk als zijn meening uit, dat nooit eenige sprake is geweest van het verleenen van een monopolie aan de heeren Hansen en Jacobs.

Hiermede is tevens het geheele geval- Hansen-Jacobs, dat veel meer stof heeft doen opwaaien dan het waard was, op de meest fatsoenlijke wijze begraven. Zij, als specialiteiten in het vak, zullen dit moeten erkennen....

Soerabaia. De Nutsspaarbank-Gemeentespaarbank. Burgemeester en wethouders richtten zich als volgt tot den gemeenteraad :

Zooals uwen raad bekend, maakte het bestuur van de maatschappij tot. Nut van het Algemeen ongeveer drie maanden geleden gebruik van haar recht de kasten der Nutsspaarbank voor den tijd van 3 maanden te sluiten. Deze termijn loopt 17 dezer af, zoodat de bank 18 dezer zou moeten. openen dan wel surséance van betaling of faillissement zou moeten aanvragen.

Van openen kan wegens gebrek aan liquide middelen geen sprake zijn zonder een groot deel der spaarders en dan wel juist het deel, dat tot heden het meeste vertrouwen in de bank stelde, te dupeeren. Surséance van betaling zal onvermijdelijk onaangename gevolgen met zich brengen, daar het verschaffen van de noodige liquiditeit gepaard zal moeten gaan met opzegging van een zeer groot deel der hypotheeken, waardoor noodzakelijk zeer veel perceelen onder den hamer zullen moeten komen. Hierdoor zou de waardevermindering van onroerende goederen in de gemeente Soerabaja in het algemeen een tijdlang denkbeeldig worden, hetgeen voor vele huiseigenaren, ook die welke niet bij de Nutsspaarbank betrokken zijn, zeer noodlottige gevolgen met zich zou brengen. Een tweede gevolg zou zijn, dat een hoogst pijnlijke toestand zou ontstaan voor de kleine spaarders van de bank, waarvan meer dan twee derde ingezetenen dezer gemeente zijn, om nog niet te spreken van verschillende hier ter stede gevestigde liefdadigheidsinstellingen, welke daarvan mede het slachtoffer zouden worden. Dit alles wordt voorkomen door maatregelen welke terugkeer van het vertrouwen bij het beleggende publiek verzekeren.

Waar het bedrijf volgens accountantsonderzoek rendabel is, de inkomsten zelfs de uitgaven overtreffen, moet en kan dit naar het oordeel van burgemeester en wethouders voorkomen worden. De gemeente zal daartoe dan de behulpzame hand moeten bieden. De Javasche Bank is bereid de gemeente te steunen door haar aan de noodige liquide middelen te helpen in den vorm van een promessesleening. Ons college is van oordeel, dat de gemeente van dit aanbod gebruik moet maken en wel in dier voege, dat zij aan alle inleggers der spaarbank de volle terugbetaling hunner inlagen met verschenen rente garandeert. Dit is de eenige manier om vlug het vertrouwen van het publiek in de bank te herwinnen.

Uit den aard der zaak kan de gemeente alleen op een dergelijke manier hulp bieden, indien de maatschappij tot nut van het algemeen accoord gaat met de voorwaarden voor verdere exploitatie der bank, onder den naam „Gemeente Spaarbank”, door den gemeenteraad te stellen. Het bestuur heeft zich bij voorbaat bereid verklaard de voorwaarden der gemeente te aanvaarden. Over de uitvoering dier voorwaarden en over de manier van verdere exploitatie zullen uwen raad nadere voorstellen bereiken. Bij de voorloopige onderhandelingen werd echter dadelijk als eisch gesteld, dat de gemeenteraad het bestuur der bank benoemt. Het ligt niet in de bedoeling de bank als een zuiver gemeentebedrijf te exploiteeren doch als particulier-bedrijf, waarin de gemeente de grootste zeggenschap heeft.

Ons college stelt uwen raad voor aan te gaan een promesseleening bij de Javasche Bank groot ten hoogste *f* 4.000.000,— rentende 4 pCt., teneinde uit het bedrag dier leening de ongestoorde voortzetting der Spaarbank van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen te verzekeren.

Hierbij zij aangeteekend, dat stellig wordt verwacht, dat opnemng van dit bedrag niet noodig zal zijn. Er moet echter zekerheid bestaan, dat over een dergelijk bedrag kan worden beschikt om aan spaarders de volle terugbetaling te kunnen garandeeren.

Het bovenstaande geeft in zakelijken vorm een voorstel, dat der gemeente mag aangerekend worden als een groote verdienste, omdat zij daarmede zoo bij uitstek in het belang der gemeenschap handelt.

Want de verdiensten van dit voorstel zitten niet in de eerste plaats in het feit, dat van een paar duizend inleggers een angstige, hoewel ongegronde onzekerheid wordt weggenomen, de groote *mérites* van de oplossing der moeilijkheden zijn, dat Soerabaja een instelling behoudt, welke *onmisbaar* is. Wij leggen nadruk op het woord onmisbaar, omdat een spaarbank voor ieder, die van zijn inkomsten iets terzijde kan leggen, een broodnoodige instelling is.

Geld, dat men in den zak draagt, geeft men gemakkelijk uit; geld, dat eenmaal op een spaarbank gebracht is, blijft zoo lang mogelijk onaangetast.

Maar over het nut van een spaarbank behoeven wij niet te schrijven. Dat nut kent en begrijpt een ieder.

Doch op het voorstel willen wij eenige kantteekeningen maken, welke alleen en onverdeeld gunstig kunnen zijn. En dat wij ze desondanks maken, is wijl dit voorstel is zijn zakelijken vorm onvoldoende doet uitkomen, hoe de gemeente zonder eenige risico en zonder bevoordeeling van eenige groep een handeling van werkelijk algemeen nut gaat verrichten.

Wanneer men zoo in die bijna ambtelijke taal leest, dat de gemeente een promesseleening van 4 millioen bij de Javasche Bank tegen 4 pCt. wil aangaan, dan is men geneigd direct te berekenen, dat dit de gemeente *f* 160.000,— per jaar aan rente zal kunnen kosten en verbindt men daaraan

zoo gemakkelijk de vraag, of dit ten koste der andere gemeentenaren moet gaan.

Maar wie zoo mocht rekenen, verliest uit het oog den psychologischen factor in wat de oorzaak is, dat op een spaarkank *runs* ontstaan met het onaangename gevolg van het tijdelijk staken der uitbetalingen. Elke *run*, op welke bank ook, heeft als eenige oorzaak: vrees uit onzekerheid.

Men meent op al of niet gegronde geruchten zijn geld niet veilig bij een bank en ieder haast zich zijn inlagen terug te vragen.

Maar geef den inleggers zekerheid en hun vrees is weg. Zij zijn dan zelfs dankbaar hun geld bij dezelfde bank, welke zij eerst wantrouwden, in bewaring te mogen laten.

Zoo is de kracht van de geste der gemeente, niet de *financiële* steun, doch de *moreele*.

De spaarder weet nu, dat de gemeente de uitbetalingen volkomen waarborgt en dat zal voor hem meer dan voldoende blijken. Hij heeft zekerheid en hij zal zijn geld laten, waar het is.

Aldus, zou men kunnen zeggen, is het ook niet noodig, dat de gemeente 4 miljoen gaat leenen. Dat zou ook strict beschouwd niet noodig zijn en het zal ook niet noodig blijken. Doch de gemeente heeft terecht te rekenen met wat mogelijk is en wanneer zij vertrouwen wil schenken, moet zij het als overheid volkomen doen.

Vier miljoen is het bedrag, dat de spaarders gezamenlijk op de Nutsspaarbank te vorderen hebben en, het geval stellende, dat *alle* spaarders *al* hun geld gaan opvragen, dan zullen zij allen dan ook alles uitbetaald krijgen.

Dat zou, als wij in veronderstellenden zin mogen verder redeneeren, voor de gemeente een goed zaakje zijn. Want als dan niemand meer iets inlegde en het geheele bezit der Nutsspaarbank bezit der gemeente zou worden — want de Nutsspaarbank behoort niet aan een N.V. noch aan eenige personen — dan zou de gemeente uit de opbrengst dier bezittingen jaarlijks veel meer ontvangen, dan zij per jaar aan rente voor de promesseleening aan de Javasche Bank moet betalen.

Wij hebben wat oude jaarverslagen van de Nutsspaarbank nageslagen en een berekening gemaakt van wat de inkomsten zijn uit de huren van huizen, renten van hypothecken, obligaties en pandbrieven.

Als het publiek van de huizen der Nutsspaarbank hoort, denkt het altijd aan het „witte dorp” op Darmo, maar het vergeet de altijd verhuurde en ook vrij hoog verhuurde huizen op Tegalsari, Sawaän enz., huizen bovendien van zulk een soliden bouw en afwerking, dat zij van veel hooger waarde zijn dan zij na de verrichte afschrijvingen te boek staan.

Maar zooals gezegd, wij maakten een berekening en kwamen tot de slotsom, dat de inkomsten per jaar circa veertig duizend gulden hooger zijn dan aan rente voor de promesseleening betaald moet worden.

De bank heeft haar onkosten, doch die vervallen nagenoeg, wanneer het bedrijf niet meer uitgeoefend zou worden d.i. wanneer geen spaarder daar meer zijn geld bracht. Dit is alles veronderstellenderwijs gesproken, want natuurlijk loopt het heel anders. Maar wij hebben gemeend dit even te moeten aanvoeren, om te motiveeren, waarom wij het voorstel der gemeente volkomen kunnen steunen.

Wij kunnen dien steun dan ook geven, omdat de gemeente geen risico loopt, geen lasten legt op de burgerij, geen kleine groep begunstigt, doch geheel in het algemeen belang handelt.

Hoe gezond het voorstel is, kan ook hieruit blijken, dat de gemeente er geen gemeente-bedrijf in directen zin van maakt. Zij zal toezicht op de bank houden zij zal het volle gewicht van haar moreelen steun achter de spaarbank zetten en zij zal financiëelen steun verleenen, maar zij laat de bank, behoudens eenige reorganisatie en een politiek van grootere liquiditeit, als afzonderlijk bedrijf bestaan.

De bank zal gemeentespaarbank heeten, doch zij blijft gevestigd, waar zij nu is op de Willemskade en zij behoudt hetzelfde geroutineerde personeel, dat *geen* deel van het ambtenarencorps wordt.

Maar vóór alles gaat het hierom, dat een nuttige instelling behouden blijft en dat vooral de belangen gediend worden van den kleinen man, die spaart met tien guldens en minder per maand en die zich niet op zijn gemak voelt in de „halls” van de groote banken, om daar zijn spaarduiten op „giro” te zetten of deposito met zooveel maanden opzegging en de zorgen krijgt over een chèqueboek en rekeningen-courant, waarmede hij geen weg weet.

Dat ieder raadslid zal instemmen met het groote algemeene belang voor onze stad — het behoud van een spaarbank, die zoovele jaren ten nutte van zeer velen heeft gewerkt — lijkt ons wel vast te staan.

Uit het Soerabaiasch Handelsblad.

Omtrent deze kwestie schreef de correspondent van „De Locomotief” aan zijn blad:

Den laatsten dag van het vorige jaar wees ik in de *Loc.* op de donkere wolk, die over de Soerabaiasche Nutsspaarbank hing. Voor den tweeden keer in haar bestaan had het bestuur der bank namelijk gebruik moeten maken van zijn statuair recht om de uitbetaling van opgevorderde spaargelden drie maanden op te schorten. Ik maakte daar op Oudejaar speciaal melding van, omdat menschen, die het weten kunnen, mij hadden verteld, dat deze maatregel lang niet zoo onschuldig en onbeteekenend was als de communiqués van het bestuur, toen de deuren van de bank in November voor drie maanden dicht gingen, wel hadden willen doen gelooven. Er was toevallig, zoo heette het toen, in de afgelopen maand buitengewoon veel

meer opgevraagd dan ingelegd en daardoor beschikte men momenteel niet over voldoende kasgeld om aan alle opvragingen te voldoen. Maar redentot ongerustheid was er niet het minst en als men maar vertrouwen bleef stellen en drie maanden geduld had, kwam alles vanzelf weer terecht, de positie van de spaarbank was alleszins krachtig.

Het was, zooals ik reeds opmerkte, de tweede keer, dat de Nutsspaarbank de betalingen gedurende drie maanden had moeten opschorten.

De eerste keer was ongeveer twee jaar geleden, en toen hadden de moeilijkheden een buitengewone, buiten het beleid der bank gelegen oorzaak. Er had namelijk een hardnekkige *run* plaats, doordat het publiek door de déconfiture van de Incasso-bank, ongerust was geworden. De Incasso-bank, toch, was een gewilde instelling voor de belegging ook van spaargelden en daardoor werd de Nutsspaarbank door het groote publiek over een kam geschoren met de Incasso. Het onraad bij de burenen was toen dus de oorzaak, dat de paniek ontstaan was en niet de positie van de bank zelf, al moet worden vastgesteld, dat een goed beheerde spaarbank ook tegen een tijdelijke onrust bestand moet zijn. De Javasche Bank bood krachtig hulp met een groote leening en met een geruststellende verklaring, nadat de positie der spaarbank door personeel van de circulatiebank was onderzocht. Toen de drie maanden om waren was het vertrouwen dan ook teruggekeerd en de menschen brachten hun spaarduitjes weer binnen.

Den 17den November sloot ditmaal de bank en vandaag over een week is de termijn van drie maanden om. Nog steeds is er geen enkele mededeeling van het bestuur aan het publiek verstrekt omtrent den ernst der moeilijkheden, waarin de bank verkeert en, waren er van andere zijde geen noodsignalen gegeven, dan zouden de spaarders nog steeds in den ijdelenvaan verkeerden, dat ze Woensdag maar met hun boekje naar het kantoor hebben te wandelen, om hun geld terug te krijgen.

Het eerste noodsignaal werd gegeven door den heer Egas, oud-lid van den gemeenteraad, die in een ingezonden stuk in het *Soer. Hbld.* de sombere verwachting uitsprak, dat de bank niet aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen wegens gebrek aan liquide middelen, daar een groot deel der activa bestaat uit huizen en andere vaste goederen en hypothecken. Hij opperde het denkbeeld, dat de gemeente de baten en lasten van de bank zou overnemen, om de talloze kleine spaarders uit den nood te helpen. Schade zou de gemeente daarbij niet oploopen, daar op den langen duur alles wel weer terecht zou komen en de verplichtingen ruim gedekt zijn door bezittingen, al zijn die niet op korte termijn te realiseeren.

En gisteren verscheen een gemeentebblad, waaruit blijkt, dat het denkbeeld van den heer Egas, instemming heeft gevonden bij burgemeester en wethouders, of, wat waarschijnlijker is, dat het ingezonden stuk een proefbal-lonnetje is geweest.

De inhoud van de voorstellen werd in dit blad reeds weergegeven.

Over het uiterst belangrijke voorstel, zal de raad plotseling, n. l. reeds Vrijdag a. s., hebben te beslissen. Het is tegelijk de eerste mededeeling, waar het publiek houvast aan heeft over de positie der Nutsspaarbank.

Drie maanden lang heeft het bestuur in zeven talen gezwegen en thans eerst, luttele dagen vóór het de oprechtheid van het bij de sluiting uitgegeven communiqué zou hebben moeten bewijzen, krijgt men, langs een omweg te hooren, dat „er van openen geen sprake” zal kunnen zijn en dat helpt de gemeente niet; surséance van betaling of faillissement zal moeten worden aangevraagd!

Het moge waar zijn, dat het voorstel van B. en W. hun is ingegeven door den drang om de kleine spaarders en de anders gedupeerde liefdadigheidsinstellingen te helpen, het heeft er allen schijn van, alsof de overhaaste wijze van voortbrenging is ingegeven door de zucht om het bestuur der bank uit de moeilijkheid te helpen. Gaat het plan toch door, dan zet de bank, gerugsteund door de onbeperkte garantie van de gemeente, haar bedrijf kalm voort; want met deze garantie keert natuurlijk het vertrouwen weer terug en het publiek zal wel vergeten, onaangename vragen aan de beheerders van zijn geld te stellen.

In dit verband is van belang het feit, dat de wethouder van financiën tevens commissaris der Nutsspaarbank is. Dat hij in deze omstandigheid geen bezwaar ziet om zich daadwerkelijk met de zaak te bemoeien, moge wel blijken uit het bericht van de *Ind. Ct.*, dat hij naar Batavia is vertrokken om een en ander in verband met de leening te regelen.

* * *

Voor de Indische gemeente is bemoeienis met een spaarbank nieuw. De vraag, of hier een nieuwe taak voor de locale raden weggelegd is en eveneens, die, of het aanbeveling verdient, dat in een dergelijk geval de overheid de lasten der gedupeerde spaarders overneemt en op de schouders van de belastingbetalers legt — naar het moederlandsche voorbeeld met de Hansebanken — zal ik voor het oogenblik ter zijde laten.

Maar hoe men ook tegenover die vraagstukken staat, het zal in ieder geval goed zijn, dat men vooraf de consequenties nagaat van de te nemen beslissing.

Het valt al dadelijk op, dat de Javasche Bank wel bereid is, geld te verstreken, maar het risico graag aan de gemeente overlaat. Als inderdaad de toestand van de Nutsspaarbank zoo goed is als B. en W. verzekeren, waarom stelt de Javasche Bank zich dan niet garant of stelt zij een andere groote bank niet in staat dat te doen?

Met de simple bewering van B. en W., dat een accountantsonderzoek heeft uitgewezen, dat het bedrijf rendabel is, moet het publiek en blijkbaar ook

de raad genoeg nemen. Vóór zulk een verstrekkende beslissing wordt genomen, mag zulk een accountantsonderzoek toch zeker wel eerst eens gepubliceerd en door deskundigen en van alle kanten bekeken worden!

Wat is de oorzaak van het débâcle? De weinige liquiditeit der beleggingen mag men wel aannemen. Maar daarbij moet men in het oog houden, dat de Nutsspaarbank een hoogere rente uitbetaalt dan de Postspaarbank. Zij kan dit doen juist door haar beleggingen in vaste goederen en hypotheeken, die over het algemeen bij groote zekerheid een hooge rente geven. Bij liquide beleggingen daalt de rente met de soliditeit. Nu is bij een spaarbank liquiditeit niet minder een eisch dan soliditeit, de praktijk der beide Soerabajasche banken heeft dit maar al te duidelijk aangetoond. En blijkbaar heeft men dien eisch prijs gegeven, althans niet voldoende in het oog gehouden, terwille van den hoogen rentevoet. De moeilijkheden zijn dus een natuurlijk gevolg van de te hooge rente.

Wat zal er nu gebeuren, als het voorstel van B. en W. wordt aangenomen en de regeering keurt de leening goed? Dan, zeggen burgemeester en wethouders, keert het vertrouwen in de bank terug. Dan wordt het bedrijf op den ouden voet voortgezet en, daar men dan een gelegenheid heeft om zijn geld dadelijk opeischbaar tegen een vrij hooge rente en met volle garantie van de gemeente te beleggen, zal het bedrijf zich uitbreiden. Maar men vergete daarbij niet, dat de gemeente dan het volle risico loopt, want zij garandeert immers zonder eenig voorbehoud de terugbetaling.

B. en W. verwachten, dat het te leenen bedrag ver onder de als grens gestelde 4 millioen zal blijven. Maar . . . die vier millioen is wel de grens van het voorschot van de Javasche Bank, maar niet van het risico van de gemeente. Is dit cijfer wellicht het totaal der opgenomen gelden op het oogenblik? Het wordt blijkbaar niet de moeite waard geacht, daarover ook maar een enkel woord te publiceeren, hoewel de raad over drie dagen moet beslissen over een voorstel, waarvan hij de consequenties bij gebrek aan gegevens en deskundige voorlichting niet kent.

Er is ten slotte nog een ernstig bezwaar verbonden aan een inmenging der overheid in een bedrijf als een spaarbank. Het beleid van het bestuur van een particuliere spaarbank moet zoodanig zijn, dat het publiek er vertrouwen in stelt. De sanctie op wanbeleid wordt gevormd door de schande en onaangenaamheden voor het bestuur bij een débâcle.

Als de overheid zich garant stelt, dan wordt het vertrouwen niet bepaald door het beleid zelf, maar door het enkele feit, dat zij overheid is. Een débâcle, zooals men dat bij een particuliere bank kent, zal nooit ontstaan. Het kan een débâcle worden voor de belastingbetalers, maar de schade wordt dan verdeeld over vele hoofden en neemt den zachtvaardigen vorm aan van „minder gunstige uikomsten van het bedrijf”. De sanctie op wanbeleid is zwak en daarmee ook de waarborg van goed beleid.

Dit alles zal in den breede moeten worden overwogen, vóór de raad den grooten stap doet. Zij zal om tot juist oordeelen in staat te zijn, over alle feiten en gegevens moeten beschikken en de publieke opinie moet de gelegenheid hebben zich daarover uit te spreken.

Het is daarom te hopen, dat de gemeenteraad zich niet zal laten overrompelen en de beslissing uitstelt, tot hij volkomen tot oordeelen bevoegd is.

De fatale datum zal dan moeten verschijnen en de kassen zullen niet dadelijk geopend kunnen worden, maar na de drie maanden wachten, moet het geduld der spaarders dan maar enkele weken langer op de proef gesteld worden.

Het voordeel is dan, dat het bestuur der bank niet in zijn zwijgende rol zal kunnen blijven en opening van zaken zal moeten geven. Er zal surséance van betaling of faillissement moeten worden aangevraagd, maar besluit de gemeenteraad ten slotte de helpende hand te rijken, dan is er nog niets verloren.

En gewonnen is dan dit, dat men zijn oordeel kan baseeren op cijfers en feiten, terwijl men thans niets anders heeft dan enkele vage beweringen van B. en W., waarvan zelfs de herkomst niet bekend is.

Door het Vrijdag door den gemeenteraad genomen besluit is Soerabaja in het bezit gekomen van een Gemeente-spaarbank. Het bestuur van de Nutsspaarbank is afgetreden en de gemeente zal verder de leiding in handen nemen. Hoe de verhouding tusschen de gemeente en de Maatschappij tot nut van het Algemeen met betrekking tot de bank en haar schulden, baten en bezittingen zal zijn, is nog niet bepaald. De gang van zaken is zoo geweest, dat de gemeente zich eerst heeft gebonden door zich geheel en onvoorwaardelijk aansprakelijk te stellen en dat thans de kwestie zal worden opgelost, hoe het beheer zal worden gevoerd, enz., enz.

Aan wat ik reeds seinde over het verloop van de vergadering valt weinig meer toe te voegen. De raad is ten slotte gezwicht voor wat hem als de consequenties van een weigering is voorgehouden door den burgemeester op gezag van geraadpleegde deskundigen. Het was een sommatie, om de poging om zelf te oordeelen, maar op te geven en het gezag der adviseurs te aanvaarden en aan die sommatie heeft de meerderheid van den raad gevolg gegeven.

Enkele leden hebben in de vier dagen tusschen de verschijning van het *Gemeentebblad*, waarin het voorstel werd gedaan en toegelicht en de raadszitting, waarin de beslissing is gevallen, de op de zaak betrekking hebbende stukken, waaronder een accountantsrapport was van 142 bladzijden, kunnen inzien. Een dier ingewijden, mr. Ploegman was ook daardoor niet overtuigd, omdat zooals hij opmerkte, hij als niet deskundige dat rapport niet op zijn

merites kan beoordeelen. De overige leden hebben moeten volstaan met het gemeentebblad, dat de lezers in extenso in de *Locomotief* hebben kunnen lezen en dat nog geen halve kolom druks besloeg, benevens de mondelinge toelichting van den burgemeester, die natuurlijk geen voldoende gegevens bevatte — niet kon bevatten — om met kennis van zaken een oordeel te vormen.

De boeman, waarvoor de raadsmeerderheid ten slotte teruggedeinsd is, was: de onvermijdelijke liquidatie.

In het gemeentebblad heette het nog, dat als de raad niet besliste vóór de fatale datum was aangebroken, de bank faillissement of surséance van betaling zou moeten aanvragen. En thans heette het plotseling: dat surséance van betaling onmogelijk zou zijn. Ook hier achtte de burgemeester het blijkbaar niet noodig deze opvatting op andere wijze aannemelijk te maken dan met een beroep op de deskundigen.

In mijn vorige uiteenzetting wees ik op het wenschelijke om de beslissing uit te stellen, tot alle gegevens behoorlijk waren gepubliceerd en tot de openbare critiek behoorlijk haar werk zou hebben gedaan.

Dr. Soetomo stelde zich ook op dat standpunt en ging uitvoerig na, welke gevolgen het aanvragen van surséance van betaling zou hebben. Dan zou de rechter toch deskundigen benoemen, die na onderzoek van den toestand der bank daarover rapport moeten uitbrengen en het beheer zou voorloopig gevoerd worden door daartoe eveneens door den raad van Justitie aangestelde personen. Er zou dan volkomen klaarheid komen en men zou beschikken over gegevens en adviezen van onpartijdige adviseurs, terwijl men dan over voldoende tijd zou beschikken om de zaak behoorlijk te overwegen.

Ook deze oplossing — eigenlijk de eenige die te rijmen was met de verantwoordelijkheid der raadsleden — werd eenvoudig afgedaan met de mededeeling zonder meer van den burgemeester, dat, alweer volgens de deskundigen, dit niet mogelijk was en onmiddellijke liquidatie onvermijdelijk. De raad was naïef genoeg, zich bij deze uitspraak neer te leggen en aldus de eenige kans prijs te geven, om zich uit de moeilijkheid te redden. Over het voorstel tot uitstel werd zelfs niet gestemd.

Op welken grond die uitspraak van de deskundigen berustte, is niet bekend en werd verder ook niet gevraagd, zoodat daartegenover geen argumenten gesteld kunnen worden; maar het moge toch zijn nut hebben hier even in herinnering te brengen, in welk geval surséance van betaling kan worden verleend. Artikel 212 der faillissementsverordening zegt:

„De schuldenaar, die voorziet, dat hij met betalen van zijne opeischbare schulden niet zal kunnen voortgaan, doch aantoonst dat hij na verloop van eenigen tijd aan al zijne verplichtingen zal kunnen voldoen, kan surséance van betaling bekomen”.

Het lijkt mij toch niet waarschijnlijk, dat de raad van Justitie in dit geval, nu er een voorstel van het dagelijksch bestuur der gemeente was, om zich

aansprakelijk te stellen voor alle spaargelden, althans een voorloopige surséance van betaling zou weigeren. En van deze voorloopige surséance zou het wettelijke gevolg zijn een deskundig onderzoek als door dr. Soetomo aanbevolen.

Ik wees in mijn vorigen brief over dit onderwerp reeds op de geheimzinnige wijze, waarop in de eerste plaats het bestuur der bank en in de tweede plaats burgemeester en wethouders deze zaak hebben behandeld.

De cijfers, die het aanvaardbare van het voorstel zouden moeten bewijzen en door het bestuur der bank waren verstrekt, stonden in een *confidentieel* accountantsrapport en konden dus niet worden gepubliceerd. Deze mededeeling van den burgemeester is teekenend voor den ernst, waarmede hij bij de behandeling dezer millioenenaffaire meende te kunnen volstaan. Men is blijkbaar niet op het denkbeeld gekomen, volledige openbaarheid van het bestuur der bank te eischen in ruil voor de medewerking van het gemeentebestuur om de bank uit den brand te helpen. Teekenend is ook, dat tijdens de raadsvergadering werd medegedeeld, dat de rente van de promesseleening niet zou bedragen 4 pCt., zooals vier dagen geleden in het gemeenteblad was verzekerd, maar „hoogstens 4½ pCt.” Wat het woord hoogstens hier, beduidt, is evenzeer duister. Beteekent dit, dat de Javasche Bank het rentepercentage eenzijdig mag bepalen tot een maximum van 4½ pCt.?

Ir. van Rosse, de directeur onzer haven, stelde een aantal klemmende vragen en daaronder verdient speciale vermelding de vraag, waarom het paar millioen onverwerkte leeningsgelden, waar de gemeente nog over beschikt, niet gebruikt werd, in stede van een nieuwe promesseleening aan te gaan. Het antwoord was, dat dit geld met een opzeggingstermijn van een jaar bij een bank belegd is. Maar dan rijst de wedervraag; was die bank er dan niet voor te vinden, de gemeente in dit bijzondere geval van dien opzeggingstermijn te ontslaan, tegen verrekening der rente met de lagere, die uitgekeerd wordt bij korteren opzeggingstermijn? Deze handelwijze toch is gebruikelijk bij deposito's. Weliswaar zou deze coulance bij een zoo groot bedrag natuurlijk moeilijkheden opleveren, maar het bijzondere van het geval en de aandrang van de Javasche Bank zouden hier toch wel gunstige factoren geweest zijn.

Het valt te betwijfelen, of de meeste der vóórstemmers hun stem ten slotte met overtuiging gegeven hebben. Ir. van Rosse b.v., die op zijn vragen geenszins een bevredigend antwoord ontving, stemde ten slotte toch vóór en bij hem en de meeste anderen zal dit wel geweest zijn uit vrees voor het dreigement van onvermijdelijke liquidatie.

Den socialist Hekket, die anders nogal eens onomwonden critiek in den raad uitoefent, was blijkbaar de verleiding van een echt overheidsbedrijf te

sterk en hij steunde het voorstel. Het I. E. V. was verdeeld, de leider Mr. Ploegman stemde tegen.

We zullen thans hebben af te wachten, hoe de toestand zich zal ontwikkelen.

Het is wellicht niet overbodig, waar misverstanden zoo goed gedijen, er nog eens op te wijzen, dat ik de mogelijkheid, dat alles ten slotte terecht komt en alle optimistische voorspellingen zich zullen verwezenlijken, geenszins uitsluit.

Maar waarborgen daarvoor hebben we minder dan ooit.

De stap in het duister is gezet. Mogelijk dat men, geblinddoekt, toch den goeden weg is ingeslagen. Maar zelfs als dit achteraf het geval blijkt te zijn blijft het te betreuren, dat men den raad niet door het verschaffen van voldoende licht in staat heeft gesteld, zelf den juiste weg te zoeken

In het Soerabaiasch Handelsblad heeft de Burgemeester van Soerabia inmiddels verklaard, dat de door den correspondent van „De Locomotief” gedane mededeelingen hoogst tendensieus en onjuist zijn.

Red.

Asfalteeren op Crediet. Naar het Algemeen Indisch Dagblad verneemt, onderhandelt het gemeentebestuur van Batavia met verschillende groote maatschappijen, zooals de B. P. M., voor het verbeteren van de groote verkeerswegen van de hoofdstad door middel van asfalt-beton.

De bedoeling is de contracteerende maatschappij tevens te doen optreden als financierster van deze kostbare werken. Met andere woorden zouden de onkosten door de gemeente in paymenten worden voldaan. Men stelt zich voor een afbetalingstermijn van 12 à 15 jaren. De gemeente zou er dus geen cent voor behoeven te leenen en voorts alleen toezicht hebben uit te oefenen op de uitvoering van het groote werk.

Cheribon (gemeente). Openbare Gezondheid. De Raad stelde in zijne vergadering van 19 Januari 1925 vast eene „Verordening op ziekeninrichtingen”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Soerabaia (gemeente). De Raad stelde in zijne vergadering van 16 Januari 1925 vast eene „Verordening tot instelling van een gemeentelijk bureau voor arbeidsbemiddeling en beroepskeuze”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Madjakerta (Gemeente) Retributiën. De Raad stelde in zijne vergaderingen van 24 October/23 December 1924 vast eene „Verordening op het gebruik van en de te heffen retributiën op de passer Anjar der gemeente Madjakerta en op het drijven van kleinhandel op de openbare wegen en pleinen binnen de gemeente Madjakerta”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Padang (Gemeente) Ambtenaren. De Raad stelde in zijne vergadering van 29 December 1924 vast eene „Verordening regelende de bezoldiging van de ambtenaren en beambten in dienst der gemeente Padang”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Bindjai (Gemeente) Ambtenaren. De Raad stelde in zijne vergadering van 3 December 1924 vast eene „Verordening regelende den rechtstoestand der ambtenaren in dienst van de gemeente Bindjai”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Pematangsiantar (Gemeente). De Raad stelde in zijne vergadering van 23 Januari 1925 vast eene „Verordening tot verplichte aansluiting van bebouwde perceelen aan de gemeentelijke drinkwaterleiding te Pematangsiantar”.

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 3 der Javasche Courant van 6 Februari 1925 No. 11.

Nederland.

De verjaring van schuldvorderingen door W. F. Wijthoff. In het *Staatsblad* No. 482 van 1924 is afgekondigd de wet van 31 October 1924, houdende voorschriften nopens de verjaring van geldvorderingen ten laste van het Rijk, de provinciën, de gemeenten en de waterschappen, veenschappen en veenpolders.

Daardoor is, ook voor de gemeenten, een einde gemaakt aan de werking der wet van 8 November 1815 (*St. bl.* No. 51).

Volgens de bepalingen van laatstgenoemde wet moesten pretentiën ingediend worden binnen 6 maanden, volgende op het jaar, waarover zij liepen. Verzuimde men dit, dan waren deze pretentiën *verjaard en vernietigd*. Uitgezonderd hiervan waren echter o. m. vaste tractementen en pensioenen van ambtenaren en bedienden en alle zoodanige andere pretentiën, welker bedragen bepaald en welker afdoening en betaling gebruikelijk is zonder dat een voorafgaande aanvraag of productie van stukken van de zijde van belanghebbenden gevorderd wordt.

Bij Kon. Boodschap van 18 Maart 1922 (Gedrukt Stukken zitting 1921 — 1922, No. 463) diende Regeering een wetsontwerp in, strekkende om de regeling van 1815, die voor het Rijk, de provincie en de gemeente gold, in te trekken en te vervangen door een andere. Zonder eenigen twijfel verdiende dit — ook voor zooveel de gemeentebesturen aangaat — toejuiching, daar de wet van 1815 in meer dan één opzicht onbevredigend was. In de memorie van toelichting merkte de Regeering op, dat de geldende bepalingen een tijdige afsluiting van den dienst op het oog hadden, maar dat dit doel door die bepalingen niet werd bereikt. In de eerste plaats, zoo merkte zij op, waren er nog vele vorderingen waarop de wet niet toegepast kon worden. Dit kon zich voordoen bij acties tot schadevergoeding, conditiones indebiti, vorderingen van advocaten en procureurs. Vervolgens echter moest worden voorzien in een leemte, die de wet van 1815 had gelaten, en welke dringend voorziening behoeftte. Vorderingen, die binnen den fatalen termijn waren ingediend, stonden n.l. verder bloot aan de gewone verjaringstermijnen van het Burgelijk Wetboek en beteekende, dat de administratie voor de noodzakelijkheid stond, nagenoeg alle stukken, welke op vorderingen ten laste van het rijk betrekking hadden, gedurende 30 jaren te bewaren, hetgeen natuurlijk een zéér groote archiefruimte noodig maakte. Wat de gemeenten betreft — wie het wetsontwerp en de toelichting daarop leest, krijgt nu niet bepaald den indruk, dat de Regeering zich van de belangen van de gemeenteadministratie, die bij deze zaak toch ook in het spel waren, veel aangetrokken heeft — kunnen deze bezwaren tegen de wet van 1815 worden gedeeld. Niet slechts kwam het herhaaldelijk voor, dat moeilijk viel aan te wijzen op welke dienstjaar een bepaalde pretentie betrekking had, maar talrijk ook waren de gevallen, waarin het zeer twijfelachtig was of men inderdaad te doen had met een pretentie die onder den korten verjaringstermijn van de wet van 1815 viel. Bovendien leidde die wet, in een strenge toepassing, soms tot buitengewoon harde gevolgen. De crediteur, die om vaak zeer verschoonbare redenen, verzuimd had zijn vordering bijtijds in te dienen, zag zich tot zijn straf het geheele bedrag van zijn vordering ontgaan. De te laat ingediende pretentie, was immers verjaard en vernietigd en volgens herhaaldelijk gevallen beslissing mocht de gemeente noch middellijk noch onmiddellijk de schade vergoeden. Overwegingen van billijkheid zullen er dan ook wel in heel veel gevallen toe geleid hebben om vorderingen, die strikt genomen vernietigd waren, alsnog betaalbaar te stellen. Ons is het bekend, dat de wet van 1815 in de onderscheidene gemeenten niet even streng werd toegepast. Er was een groote ongelijkheid in de toepassing ontstaan, niet alleen tusschen de gemeenten onderling, maar ook soms in dezelfde gemeente, tusschen gevallen van dezelfde soort.

Het wetsontwerp der Regeering handhaafde het beginsel der fatale ter-

mijnen (*déchéance*). In het kort gezegd, zouden alle vorderingen, welke niet waren opgevorderd binnen 3 jaren na 31 December van het jaar, waarin de schuld opvorderbaar was geworden, vervallen zijn. Verder zouden de vorderingen vervallen als zij, ofschoon wel binnen den genoemden termijn ingediend, niettemin binnen 5 jaren na 31 December van het jaar waarin de schuld opvorderbaar was geworden, nog onbetaald waren. De strekking van dit ontwerp was niet om een tijdige afsluiting van den dienst te verzekeren, zooals de wet van 1815 tot doel had, maar alleen om binnen een vrij korten termijn de afwikkeling van ten laste van den Staat (provincie, resp. gemeente) loopende verbintenissen te verkrijgen.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, hetwelk eerst 23 November 1922 (Gedr. Stukken 1922 — 1923, No. 90) verscheen, werd dit laatste streven toegejuicht. „Daar men intusschen meende te weten — zoo heette het — dat het advies van de Rekenkamer omtrent het voorgedragen stelsel niet gunstig is geweest, werd door *sommige* leden gevraagd, of het niet beter zou zijn geweest in plaats van, zooals thans wordt voorgesteld, vorderingen, die niet zijn opgeëischt binnen 3 jaar na 31 December van het jaar, waarin de schuld opvorderbaar is geworden, te laten vervallen, voor vorderingen in geld op Staat, provincie en gemeente een korten verjaringstermijn van 5 jaar te bepalen. Zulk een regeling scheen meer in overeenstemming met de billijkheid, terwijl zij zich ongetwijfeld meer aan de algemeene beginselen van burgerlijk recht, waaraan ook de Staat zich in aangelegenheden van privaatrechtelijken aard zooveel mogelijk dient te onderwerpen”. In haar Memorie van Antwoord gaf de Regeering haar voorstel aanstonds prijs voor het denkbeeld van „sommige leden”. Zij gaf toe dat een regeling, waarbij een korte verjaringstermijn wordt gesteld, van principieel standpunt bezien de voorkeur verdient boven het stellen van *déchéance*-termijnen, aangezien zij zich inderdaad meer aansluit aan de beginselen van burgerlijk recht. Waar nu gebleken was, dat de Algemeene Rekenkamer, ook na overweging van de praktische bezwaren, welke tegen het stellen van een verjaringstermijn pleiten (waaronder het feit, dat men bij een verjaringstermijn niet, bij een *déchéance*-termijn wel, na verloop van zekeren tijd van alles af is, een voornamelijk rol speelt) de voorkeur bleef geven aan het stellen van een verjaringstermijn, was de Regeering bij nadere overweging tot de conclusie gekomen, dat het aanbeveling verdiende, den principieel juisteren weg te volgen. Bij Nota van Wijzigingen werden mitsdien de noodige veranderingen in het ontwerp gebracht, ten einde het in overeenstemming te brengen met het nieuw aanvaarde beginsel. Dit ontwerp is, nadat het, nogmaals in verband met een door de Rekenkamer gemaakte opmerking, op een ondergeschikt punt was aangevuld, door Tweede en Eerste Kamer zonder eenige discussie en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Thans wat den inhoud van de wet betreft.

Artikel 1 bepaalt, dat met afwijking van art. 2004 van het Burgelijk Wetboek de rechtsvorderingen *ter zake van geldschulden* ten laste van het Rijk, de provinciën, de gemeenten *en de waterschappen, veenschappen en veenpolders* in elk geval verjaren door verloop van 5 jaren na den 31sten December van het jaar, waarin de schuld *opvorderbaar* is geworden, tenzij zij reeds ingevolge de bepalingen van het Burgelijk Wetboek aan een kortere verjaring zijn onderworpen.

Wij merken in de eerste plaats op, dat hier — zooals reeds uit het bovenstaande bleek — met afwijking van de termijnen en behoudens enkele bijzondere regelen, de gewone bepalingen van het Burgelijk Wetboek van toepassing zijn verklaard. Uitdrukkelijk zij nog vermeld, dat thans sprake is van rechtsvorderingen *ter zake van geldschulden* en dat andere rechtsvorderingen dus niet onder deze wet vallen. Voorts zijn bij deze wet thans ook betrokken de waterschappen, veenschappen en veenpolders, waarop vóór dien de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek zonder meer van toepassing waren. Voor een onderscheid tusschen vorderingen, welke al of niet op declaratie betaald worden, is thans geen grond meer; alle geldvorderingen zonder onderscheid vallen onder deze wet. Evenwel is zij, krachtens artikel 2, niet van toepassing op vorderingen wegens rente en aflossing van geldleeningen en wegens pensioenen. Voor de laatste blijft dus art. 122 van de Pensioenwet 1922 van toepassing, voor de renten blijft gelden de verjaringstermijn van 5 jaren (art. 2012 B. W.), voor obligaties die van 30 jaren (art. 2004 B. W.).

De bepalingen van het Burgelijk Wetboek, die op de hier besproken materie betrekking hebben, zijn te vinden in den 7den titel van Boek IV Burgerlijk Wetboek „Van Verjaring”. De eerste afdeeling van dezen titel, die eenige algemeene bepalingen inhoudt, vangt aan met de verjaring in twee soorten te onderscheiden, n.l. in een middel om door het verloop van een zekeren bepaalden tijd iets te verkrijgen en in een middel om door verloop van een zekeren bepaalden tijd van een verplichting bevrijd te worden (art. 1983 B. W.). De eerste, de z. g. acquisitieve verjaring, is een middel van eigendomsverkrijging. Met de laatste, de z. g. extinctieve verjaring, hebben wij hier in het bijzonder te maken.

Van een verjaring kan men vooraf geen afstand doen, maar men kan wel afstand doen van een verjaring, welke is ingetreden (art. 1984 B. W.). In tegenstelling met de wet van 1815 is het dus voor de gemeentebesturen volgens deze bepaling mogelijk — de Regeering erkende het ten overvloede uitdrukkelijk in haar Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer — vorderingen te voldoen, nadat de verjaringstermijn zal zijn verstreken. Volgens art. 1985 Burgerlijk Wetboek geschiedt de afstand uitdrukkelijk of stilzwijgend. Voor dezen afstand zal o.i. een besluit van den Raad noodig zijn, omdat

hij alleen zal mogen beslissen of de gemeente een bedrag, dat rechteus niet meer verschuldigd is, zal voldoen. Goedkeuring van Gedeputeerde Staten op een dergelijk besluit is niet vereischt. (Zie art 194 Gemeentewet).

De derde afdeeling, handelende over verjaring als middel om van een verplichting bevrijd te worden (extinctieve verjaring), is verder in het bijzonder van toepassing. Voor den algemeenen verjaringstermijn van 30 jaren, genoemd in art. 2004, treedt nu ter zake van geldvorderingen op de genoemde publiekrechtelijke lichamen in de plaats een termijn van 5 jaren, tenzij zij reeds ingevolge de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek aan een kortere verjaring onderworpen zijn. Deze termijn van 5 jaren begint te loopen na 31 December van het jaar, waarin de schuld *opvorderbaar is geworden*, d. i. dus met ingang van het kalenderjaar, volgende op den dag waarin de betalingsplicht voor de gemeente ontstond. De kwestie, welke onder de vorige wet speelde, op welk dienstjaar een vordering betrekking had, speelt thans geen rol meer. Ook voor de gemeente geldt dus, evenals voor het Rijk, dat de betalingsstukken na dezen verjaringstermijn kunnen worden vernietigd, tenzij zich bijzondere gevallen voordoen, waardoor de verjaring wordt gestuit.

De woorden in het eerste lid van art. 1 „tenzij zij reeds ingevolge de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek aan een kortere verjaring onderworpen zijn” slaan op de verkorte verjaringstermijnen, genoemd in de artt. 2005—2008 en 2012 Burgerlijk Wetboek. Ofschoon het, gelet op den inhoud der gewisselde stukken, niet onwaarschijnlijk de bedoeling is geweest, dat deze kortere termijnen zouden aanvangen op 1 Januari volgende op het jaar, waarin deze schulden opvorderbaar zijn geworden, moet o. i. op grond van de aangehaalde woorden tot een andere conclusie worden gekomen „Tenzij zij reeds aan een kortere verjaring onderworpen zijn” kan in he zinsverband niet anders beteekenen dan dat de verjaring ingevolge de artt. 2005—2008 en 2012 Burgerlijk Wetboek zonder meer van toepassing zijn; m. a. w. *deze verkorte verjaringstermijnen beginnen te loopen op het oogenblik, waarop de daarin genoemde schulden ontstaan zijn*. Zelfs is dit ook het geval met den verjaringstermijn van 5 jaren, welke in art. 2012 is genoemd.

In art. 2010 van het Burgerlijk Wetboek is bepaald dat degenen, aan wie de verjaring, bij de artt. 2005—2008 vermeld, wordt tegengeworpen, van hen die zich daarvan bedienen den eed kunnen vorderen, dat de schuld werkelijk is betaald geworden. In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer werd de vraag gesteld of werkelijk de eed, in art. 2010 bedoeld, zou kunnen worden gevorderd. Men meende, dat nu de stukken betreffende vorderingen, waaromtrent de eed te eeniger tijd zou kunnen worden gevorderd, toch 30 jaren zouden moeten worden bewaard. De Regeering antwoordde hierop dat ten aanzien van de verjaringen, bedoeld in de artt. 2005—2008, inder-

daa
noo
zou
dez
tree
wer
mee
dien
geen
zal
In
noet
sede
Volg
man
eisch
van
te v
verja
rech
geda
eerst
lens.
Ar
doel
n he
bij d
credi
vang
van l
bevel
innen
credit
Ter
Verja
1) D
verjari
is, kan
wordt.
eischt,
eedsaf
Opzoo

daad art. 2010 van toepassing zal zijn¹⁾. Intusschen zou het geenszins noodig zijn om de stukken betreffende een vordering, waaromtrent de eed zou kunnen worden gevorderd, 30 jaren lang te bewaren. „Immers voor dezen in art. 2004 Burgerlijk Wetboek genoemden termijn van 30 jaren, treedt in de plaats de termijn van 5 jaren, welken art. 1 van het wetsontwerp stelt. Is de 5-jarige termijn verstreken, dan zal de eed in geen geval meer kunnen worden gevegd, immers de Staat zal zich, na verloop van dien termijn, beroepen op de verjaring ingevolge de nieuwe wet, waarbij geen eedsoplegging mogelijk is. Elk bezwaar tegen vernietiging der stukken zal dus na 5 jaren vervallen zijn.”

In de vierde afdeeling van den zevenden titel worden de oorzaken genoemd, die de verjaring stuiten. Stuiting doet de verjaring eindigen, doch sedert den dag der stuiting gaat dezelfde verjaringstermijn opnieuw loopen. Volgens art. 2016 Burgerlijk Wetboek wordt de verjaring gestuit door aanmaning, dagvaarding en elke daad van rechtsvervolgving, *alle in den vereischten vorm beteekend* door een daartoe bevoegden ambtenaar, uit naam van den rechthebbende aan dengene, dien men beletten wil de verjaring te verkrijgen. Vervolgens wordt ingevolge art. 2019 Burgerlijk Wetboek de verjaring gestuit door de erkenning (door woorden of door daden) van het recht van dengene, tegen wien de verjaring loopt, door den schuldenaar gedaan. Hier is dus geen sprake van afstand van verjaring (welke trouwens eerst mogelijk zou zijn als zij verkregen is), maar van een daad, die wilens of onwillens het recht van den crediteur erkent.

Art. 1, tweede lid der Verjaringswet bepaalt, dat de in het eerste lid bedoelde verjaring wordt gestuit, behalve door de hierboven genoemde oorzaken in het Burgerlijk Wetboek genoemd, door de indiening van een declaratie bij de betrokken administratie. Het behoeft geen betoog, dat het voor de crediteuren der gemeente van belang zal zijn, van dergelijke declaraties ontvangsbewijzen te vragen. Van de zijde der gemeente beschouwd zal het van belang zijn nauwkeurig aan te teekenen, wanneer aan de crediteuren bevelschriften zijn toegezonden of hun bericht is, dat zij hun vorderingen innen. Dit op zich zelf is immers een daad, waardoor het recht van den crediteur wordt erkend en de verjaring wordt gestuit.

Ter bereiking van het gestelde doel bepaalt de laatste zin van art. 1 der Verjaringswet, zulks in afwijking van art. 2024 Burgerlijk Wetboek, dat de

¹⁾ Door art. 2010 wordt aan de artt. 2005—2008 het karakter der eigenlijk gezegde verjaring ontnomen. Immers, als de vordering, in een dier artikelen genoemd, niet voldaan is, kan de debiteur den in art. 2010 bedoelden eed niet afleggen, zoo deze geëischt wordt. In het geval de vordering wel voldaan is en de crediteur ten tweeden male betaling eischt, behoeft de schuldenaar zijn betaling niet te bewijzen en kan hij eenvoudig met eedsaflegging volstaan. Zie hieromtrent Diephuis X, blz. 508—510 en 770 e.v., alsook Opzoomer XVI, blz. 209 e.v.

verjaring mede tegen minderjarigen loopt en tegen degenen, die onder curateele staan, onverminderd hun verhaal op hunne voogden of curators.

Art. 4 houdt een overgangsbepaling in. Art. 1 geldt n.l. mede voor vorderingen, welke bestaan op den dag, aan dien van het in werking treden dezer wet (18 November 1924) voorafgaande, met dien verstande dat de verjaring niet eerder voltooid is, dan na verloop van twee jaren na dien dag. Het spreekt van zelf, dat de wet hier op het oog heeft vorderingen, welke krachtens de wet van 1815 tijdig waren ingediend. Vorderingen, welke niet tijdig waren ingediend, waren op grond van deze laatste wet verjaard en vernietigd en bestaan dus niet meer.

Ongetwijfeld geeft de tot stand gekomen nieuwe Verjaringswet een veel soepeler regeling dan haar voorgangster en is zij o.i. boven deze laatste verre te verkiezen. Weliswaar is nu het gevaar voor het nakomen van rekeningen, als de dienst reeds is afgesloten, belangrijk grooter geworden, doch er zijn andere middelen om leveranciers, die niet meewerken om een tijdige en geheele afsluiting van den financieelen dienst te verkrijgen, doordat zij te laat hunne rekeningen inzenden, tot rede te brengen. Met kan deze nalatigen, die er altijd nog zijn, bijv. voor zekeren tijd van leveranties uitsluiten.

(Uit: Het Weekblad voor Gemeentebelangen).

Personalia.

Benoemd werden:

tot lid van den gewestelijken raad van Banten de heer Mas Soetisno, wvd. Gouvernementsveearts te Serang;

tot lid van den Gemeenteraad van Pemalang Siantar de heer H. A. C. Schöne, Agent der Javasche Bank te Pematang Siantar.

tot lid van den gewestelijken raad van Kediri de heer M. N. ten Seldam, administrateur der suikeronderneming Kawarasan, voorzitter der afdeling Kediri van het Suikersyndicaat.

Officieele Mededeelingen.

Het Bestuur is samengesteld als volgt: J. J. G. E. Rückert, voorzitter, G. de Raad, secretaris, F. W. M. Kerchman, penningmeester allen te Semarang, W. J. A. C. Bins, E. J. Eggink te Batavia, G. J. Dijkerman te Soerabaja, B. Coops. te Bandoeng, D. Baron Mackay te Medan, R. Sastrowidjono te Djocjarta.

Het tarief voor advertenties in het Tijdschrift is als volgt:

Prijzen der advertenties per keer.

Aantal plaatsingen per jaar	Geheele pagina	Halve pagina	Kwart pagina	Achter- en binnenzijden omslag geheele pagina
6	f 10.—	f 6.—	f 3.50	f 15.—
12	„ 9.50	„ 5.50	„ 3.—	„ 13.50
24	„ 9.—	„ 5.—	„ 2.—	„ 12.—

De abonnementsprijs voor dit orgaan bedraagt f 15.— per jaar, halfjaarlijks te innen.

Copy voor elk nummer van dit tijdschrift dat op den 1sten der maand verschijnt, wordt ingewacht uiterlijk op den 16en der voorafgaande maand; copy voor het nummer van den 16en, uiterlijk op den 1sten der maand.

*
**

Het honorarium voor artikelen in het orgaan bedraagt voor hoofdartikelen f 5.— per bladzijde druks (gedeelten eener bladzijde naar evenredigheid) en voor correspondenties, waarbij van Raadspublicaties gebruik wordt gemaakt, f 3.50 per bladzijde druks.

*
**

Men wordt beleefd verzocht stukken voor redactie en administratie bestemd te zenden aan het adres van den Redactie-Secretaris, den heer Mr. J. J. Fijnvandraat, Kleine Gombel 7, die betreffende de financiën aan den penningmeester, den heer F. W. M. Kerchman, Pieter Sijthofflaan, overige stukken de Vereeniging betreffende aan den Secretaris, den heer G. de Raad, Karrenweg, allen te Semarang.

I

[Go

J.

St
te z
Piet
eenig
creta

Ec
Org
Pers

Ee

In
Vere
Gouv
reeds
het d
van
der N
ook
Comm
te ku
ambte
trekke